

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1927: 21
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL KUNGÖRELSE

ANGÅENDE

ANSTÄLLANDE AV KOMMISSIONÄRER HOS STATSDEPARTEMENT OCH VISSA ÄMBETSVERK M. FL. MYNDIGHETER

PÅ OFFENTLIGT UPPDRAG INOM SOCIALDEPARTEMENTET
UTARBETAT AV

K. A. GISLÉN

LANDSKAMRERARE

S T O C K H O L M

1 9 2 7

Statens offentliga utredningar 1927

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående åtgärder för tryggnad av skogsvårdsstyrelsernas ekonomi m. m. Marcus. 109 s. Jo.
2. Utredning med förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. Av N. Herlitz. Norstedt. (2), 289 s. Ju.
3. Betänkande med förslag till lag om vissa av landsting eller kommuner drivna sjukhus m. m. Norstedt. 89 s. S.
4. Utredningar till belysande av arbetsfredsfrågan. Norstedt. 387 s. S.
5. Betänkande och förslag rörande den andliga vården vid armén. Norstedt. 51 s. Fö.
6. Supplement nr 3 till Sveriges familjenamn 1920. Stat. repr.-anst. 31 s. Ju.
7. Betänkande angående sjöfartsavgifter. Idun. 376 s. H.
8. 1926 års pensionsutredning. Betänkande med förslag till ny civil pensionslag m. m. Marcus. 165 s. Fi.
9. Hussvampen och konservering av trä mot röta. Kungl. Byggnadsstyrelsens meddelande nr 2. Tullberg. 68 s. 16 s. planscher. K.
10. Betänkande med förslag till lag om sinnessjuka och om undersökning angående sinnesbeskaffenhet m. m. 1926 års sinnessjunksakkunnigas betänkande. 1. Norstedt. 128 s. S.
11. 1924 års bankkommitté. Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse m. m. Marcus. 228 s. Fi.
12. Betänkande med förslag angående den statsunderstödda egnaomsorgens verksamhet. Marcus. 269 s. Jo.
13. Betänkande med förslag angående vidgad rätt till utträde ur svenska kyrkan jämte därmed sammanhängande frågor. Norstedt. 428 s. Ju.
14. Yttrande angående allmänna principer för en ny gruvlagstiftning. Tiden. 175 s. Fi.
15. Yttranden i anledning av processkommissionens betänkande angående rättegångsväsendets ombildning. Norstedt m. fl. (4), 322 s. Ju.
16. Betänkande med förslag till åtgärder gentemot missbruk av alkoholhaltiga apoteksvaror m. m. samt av behörigheten att å recept utskrivna spritdrycker m. m. från apoteksinrättning. Marcus. 154 s. Fi.
17. Järnvägs- och automobiltraffikkonferensen i Stockholm den 23—25 maj 1927. Norstedt. 169 s. K.
18. Sinnessjövårdssakkunnigas betänkande. 2. Betänkande med förslag rörande ordnandet av vården av vuxna vanartade sinnesslöa (asociala imbecilla). Norstedt. 71 s. S.
19. Utlåtande angående tillverkning av alkoholsvaga extraktrika maltdrycker. Marcus. 35 s. Fi.
20. Betänkande med förslag till förordning med tulltaxa. Marcus. 510 s. Fi.
21. Betänkande med förslag till kungörelse angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter. Av K. A. Gislén. Beckman. 41 s. S.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eklestiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 93) utgivs utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1927: 21
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL KUNGÖRELSE

ANGÅENDE

ANSTÄLLANDE AV KOMMISSIONÄRER HOS STATSDEPARTEMENT OCH VISSA ÄMBETSVERK M. FL. MYNDIGHETER

PÅ OFFENTLIGT UPPDRAG INOM SOCIALDEPARTEMENTET
UTARBETAT AV

K. A. GISLÉN
LANDSKAMRERARE

STOCKHOLM 1927
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
[1609 27]

Till Herr Statsrådet och chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Genom skrivelse den 26 juni 1925 har herr statsrådet förordnat mig att inom socialdepartementet biträda med utredning av frågan om omarbetning av kungörelsen den 28 maj 1886 angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter ävensom med utarbetande av det förslag, vartill utredningen kunde för-
anleda. Detta uppdrag har sedermera i viss mån utvidgats dels genom särskilda remisser den 22 december 1925, den 10 juni 1926 och den 28 oktober samma år, dels ock genom departementets skrivelse den 30 april 1926.

Sedan det mig sålunda givna uppdraget numera slutförts, får jag vörd-
samt härhos överlämna yttrande och förslag i frågan.

Jönköping den 21 juli 1927.

KNUT GISLÉN

Uppdragets innehåll.

Frågan om omarbetning av kungörelsen den 28 maj 1886 angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter härleder sig i första hand från vissa till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser, däri ej mindre hemställts att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för förhöjning av de jämlikt kungörelsen utgående kommissionärsarvodena än även framförts vissa önskemål beträffande ändringar i och tillägg till kungörelsen. Sedan statskontoret i avgivet utlåtande över framställningarna uttalat, att kungörelsen syntes tarva omarbetning, i all synnerhet beträffande beloppen av kommissionärsarvodena, anbefalldes Kungl. Maj:t den 10 juni 1921 vissa ämbetsverk och myndigheter att inkomma med utlåtande i frågan, huruvida kungörelsen borde underkastas omarbetning i de i framställningarna angivna eller andra avseenden. I anledning härav afgavs utlåtanden i ämnet av rikets hovrätter, nedre justitierevisionen, justiti kanslersämbetet, fängvårdsstyrelsen, arméförvaltningen, marinförvaltningen, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, försäkringsrådet, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, kammarkollegium, statskontoret, kammarrätten, generaltullstyrelsen, riksräkenskapsverket, kontrollstyrelsen, kanslern för rikets universitet, skolöverstyrelsen, domänsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, samtliga domkapitel, hovkonsistoriet och Stockholms stads konsistorium samt, med bifogande i vissa fall av yttranden från magistrater och stadsstyrelser i rikets städer, samtliga länsstyrelser.

Vidare har riksdagen i skrivelse den 12 maj 1925, nr 158, under punkten 3:o — med anförande, bland annat, att det måste anses önskvärt, att gällande föreskrifter rörande kommissionärer vid ämbetsverken omarbetades med hänsyn till numera inträdda förhållanden samt att åt föreskrifterna borde givas ett i så måtto utsträckt tillämplighetsområde, att därunder innefattades i möjligaste mån samtliga fall, där allmänheten hänvände sig till en hos viss myndighet anställd kommissionär i avsikt att erhålla biträde med ärende, som fölle under myndighetens verksamhetsområde — anhållit, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta föranstalta om en omarbetning i den i skrivelsen angivna riktning av föreskrifterna i förenämnda kungörelse.

Med föranledande av vad sålunda förekommit bemyndigade Kungl. Maj:t den 26 juni 1925 statsrådet och chefen för socialdepartementet att tillkalla en sakkunnig, vilken skulle hava att, med beaktande av vad som anförts i omförmälda framställningar samt de i anledning av desamma angivna utlåtandena, inom nämnda departement biträda med utredning av frågan om omarbetning av förenämnda kungörelse i de av riksdagen angivna hänseenden eller eljest, ävensom med utarbetande av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Sedan vederbörande departementschef tillkallat mig såsom sakkunnig har till mig för att tagas i övervägande vid fullgörandet av mitt uppdrag överlämnats utom här ovan omförmälda utlåtanden av vissa myndigheter dels genom remiss den 22 december 1925 utdrag av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse, i vad densamma avser »kommissionärsarvoden» (§ 35), dels genom remiss den 10 juni 1926 Luleå domkapitels i skrivelse

till Kungl. Maj:t den 31 december 1919 gjorda framställning om höjande av de i 1886 års kungörelse fastställda kommissionärsarvodena, dels ock genom remiss den 28 oktober 1926 riksdagens justitieombudsmans underdåniga skrivelse den 23 oktober samma år jämte hans därvid i avskrift fogade skrivelse sistnämnda dag till länsstyrelsen i Stockholms län berörande bland annat frågan om lämpligheten av att kommissionär, som enligt kungörelsen den 28 maj 1886 angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk med flera myndigheter är anställd hos myndighet, åtager sig uppdrag utanför kungörelsens ram.

Slutligen har Kungl. Maj:t i skrivelse den 30 april 1926 — under meddelande att riksdagen i skrivelse den 23 mars 1926, nr 107, under punkten 3:o) anhållit, att Kungl. Maj:t måtte i samband med den av 1925 års riksdag begärda omarbetningen av föreskrifterna i förenämnda kungörelse den 28 maj 1886 jämväl taga under övervägande de av riksdagens revisorer i dess här ovan berörda berättelse gjorda uttalande — anbefallt mig att vid fullgörandet av mitt uppdrag taga under övervägande, vad riksdagen under punkt 3:o) av ifrågasvarande skrivelse den 23 mars 1926 anfört.

1886 års kungörelse om anställande av kommissionärer och stadgan med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning i vad densamma avser kommissionär.

Då den ifrågasatta omarbetningen av förenämnda kungörelse berör nästan samtliga i kungörelsen meddelade bestämmelser samt förslag framställts, att ifrågasvarande bestämmelser borde bringas i överensstämmelse med vad kungl. stadgan med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning den 22 juni 1920, nr 343, innehåller rörande kommissionärer, har det syntts mig lämpligt att till lättnad vid granskningen av mitt betänkande och förslag här återgiva såväl 1886 års kungörelse som nämnda stadga till nyss angivna delar.

1886 års
kungörelse.

Med uteslutande av ingress och underskrifter lyder 1886 års kungörelse sålunda:

»1 §. Hos varje statsdepartement med undantag av utrikesdepartementet, där, i anseende till redan brukligt sätt för meddelanden mellan departementet och allmänheten, nu ifrågasvarande anordning icke erfordras, hos kommerskollegium, patentbyrån, lantmäteristyrelsen, kammarkollegium, kammarrätten, statskontoret och domänstyrelsen, samt hos varje konungens befallningshavande och annan överexekutor skall vara förordnad en lämplig person med benämning *kommissionär*, att under tjänstemannaansvar tillhandagå den, som honom muntligen eller skriftligen därom anlitar, med ingivande av handlingar, med uttagande och översändande av utslag samt andra beslut och handlingar, med underrättelse om dag, då beslut efter anslag utfärdas, ävensom med meddelanden om andra förhållanden, angående vilka allmänheten äger erhålla upplysning av den, som hos myndigheten är satt att mottaga inkommande handlingar. Därest så befinnes nödigt, må ytterligare en eller flera kommissionärer anställas med enahanda befogenhet och ansvar, som nu nämnts. Till kommissionär må kunna antagas hos myndigheten anställd tjänsteman.

2 §. Förordnande att vara kommissionär meddelas hos statsdepartement av departementschefen samt eljest av vederbörande myndighet. Meddelat förordnande kan återkallas; däröver må klagan ej föras.

3 §. Då förordnande meddelas eller upphör, skall underrättelse därom intagas i allmänna tidningarna och, vad angår kommissionär i orterna, jäm-

väl i länskungörelserna samt skriftlig anmälan ske hos civildepartementet. Departementet låte i början av varje år kungöra i allmänna tidningarna namnen å alla dem, som då innehava förordnande.

4 §. Den, som med begagnande av allmänna posten vill för något av de i 1 § angivna ändamål anlita kommissionär, som i denna författning avses, har att därom meddela sig med denne i betalt brev, ställt till 'kommissionären' hos den myndighet, där kommissionären såsom sådan är anställd.

Äro flere kommissionärer förordnade, må den, som förordnande meddelar, fördela emellan dem, efter ty lämpligt prövas, de uppdrag, vilka icke uttryckligen äro till viss kommissionär lämnade.

5 §. Kommissionär åligger att å tid, som bestämmes av den, vilken meddelar förordnande, vara tillstädes för att mottaga uppdrag och ankommande brev; och skall kommissionär vara pliktig föra diarium över de uppdrag och brev han mottagit samt de åtgärder, han i anledning därav vidtagit.

6 §. Kommissionär äger att i arvode åtnjuta:

för handlingars ingivande	75 öre,
för uttagande och översändande av beslut, diariebevis eller andra handlingar	75 öre,
för meddelande av underrättelse om dag, då beslut efter anslag utfärdas, eller annat meddelande.....	75 öre;

dock att, där uppdrag att ingiva handlingar även avser uttagande och översändande av diariebevis om deras ingivande, arvodet för dessa åtgärder tillsammans utgår med en krona.

Kommissionär är berättigad att förskottsvis utbekomma stadgat arvode jämte ersättning för stämpelpapper, lösen, porto och rekommendationsavgift; vare dock skyldig att, om insänt belopp ej uppgår till vad han sålunda har rätt att fordra, därom skyndsamt underrätta den, som anlitat honom.

Därest den, som anlitar kommissionär, med behörigt bevis styrker sin fattigdom, åligger det kommissionären att utan ersättning tillhandagå med de åtgärder, som i denna författning avses; dock att den, som önskar genom kommissionären erhålla handling eller meddelande med allmänna posten sig tillsänt, skall avlämna därtill nödiga postpenningar.

Denna författning träder i kraft den 1 oktober 1886.»

Genom särskilda förordnanden har Kungl. Majt senare meddelat föreskrift om anställande av kommissionär enligt bestämmelserna i 1886 års kungörelse hos ytterligare följande myndigheter, nämligen socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, generalfullstyrelsen, statistiska centralbyrån, riksräkenskapsverket, universitetskanslersexpeditionen, skolöverstyrelsen, domkapitlet i riket, statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. och försäkringsinspektionen.

Bestämmelserna i stadgan med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning den 22 juni 1920, i vad desamma avse kommissionär, återfinnas i 39—47 §§, vilka hava följande lydelse:

»39 §. I varje domsaga skall finnas anställd en kommissionär med åliggande att under tjänstemannaansvar tillhandagå dem, som muntligen eller skriftligen därom framställa begäran, med ingivande till domaren av ansökningar och andra handlingar, med uttagande och översändande av expeditioner och ingivna handlingar samt med anskaffande och översändande av avskrifter och bevis.

Har rättssökande hos rätten eller domaren begärt att få viss expedition sig tillsänd med posten, skall expeditionens uttagande och översändande ske genom kommissionären.

Stadgan med
vissa
föreskrifter
angående
domsagornas
förvaltning.

40 §. Förordnande för kommissionär meddelas av häradshövdingen och kan av honom återkallas. Över förordnandes återkallande må klagan ej föras.

Till kommissionär må jämväl kvinna förordnas.

Ej må förste notarie tjänstgöra såsom kommissionär.

41 §. Då förordnande för kommissionär meddelas eller upphör, skall underrättelse därom anslås och kungöras på sätt i 11 § tredje stycket är stadgat beträffande tillkännagivande, som där avses. I början av varje år meddele häradshövdingen därjämte länsstyrelsen för införande i länskungörelserna kommissionärens namn och postadress.

42 §. Den, som med begagnande av allmänna posten vill anlita kommissionären, äger att därom meddela sig med denne i betalt brev, ställt till kommissionären i domsagan.

43 §. Kommissionären åligger att å tid och plats, som häradshövdingen bestämmer, vara tillstädes för att mottaga uppdrag; och skall kommissionären vara pliktig att föra diarium över de uppdrag, som lämnats honom, samt de åtgärder han med anledning därav vidtagit.

44 §. Kommissionären äger att i arvode åtnjuta:

för handlingars ingivande 1 krona;

för uttagande och översändande av expeditioner jämte ingivna handlingar 1 krona;

för anskaffande och översändande av avskrift, bevis eller annan handling 1 krona; samt

för meddelande av underrättelse 1 krona.

Avser uppdrag att ingiva ansökning även anskaffande av diariebevis om dess ingivande eller meddelande av underrättelse eller översändande av expedition i ärendet, *eller* skall gravationsbevis uttagas och översändas i sammanhang med lagfarts- eller inteckningsprotokoll, *eller* skall lagakraftbevis eller bevis om anmält vad anskaffas i sammanhang med uttagande och översändande av utslag i målet, *eller* grundas flera ansökningar på samma handling, *eller* erhåller kommissionären eljest av samma person samtidigt flera uppdrag rörande samma ärende eller uppdrag att tillhandagå i flera ärenden, utgår arvodet med 50 öre för varje uppdrag eller ärende utöver det första, dock ej med sammanlagt högre belopp än femton kronor. Vid samtidigt meddelande av underrättelser rörande flera uppdrag eller ärenden må dock arvode ej beräknas för mera än ett meddelande.

45 §. Kommissionären är berättigad att förskottsvis utbekomma stadgat arvode jämte ersättning för stämpelpapper, lösen, porto och rekommendationsavgift. Understiger det inbetalda beloppet vad sålunda skall erläggas, vare kommissionären skyldig att därom skyndsamt underrätta den, som anlitat honom.

46 §. Den, som med behörigt bevis styrker sin fattigdom eller åtnjuter fri rättegång, är befriad från skyldighet att erlægga arvode till kommissionären. Dock skall den, som önskar genom kommissionären erhålla handling eller meddelande med allmänna posten sig tillsänt, avlämna därtill nödiga postpenningar.

47 §. Översändes expedition av domaren utan anlitan av kommissionären, utgår ej arvode härför. Meddelar domaren underrättelse angående mål eller ärende, må det ske genom tjänstebrev.»

Synpunkter att tagas i övervägande vid uppdragets fullgörande.

De synpunkter, önskemål och förslag beträffande ändringar i eller tillägg till ifrågavarande kungörelse, vilka framförts i ovan berörda skrivelser och

utlåtanden och vilka alltså skola tagas under öfvervägande vid sakkunnig-uppdragets fullgörande, äro i korthet följande.

De framställningar i ämnet, i anledning av vilka en del ämbetsverk och myndigheter efter anmodan avgivit utlåtande, hava gjorts av länsstyrelserna i Södermanlands län och Västmanlands län, skolöverstyrelsen och landskanslisten Torsten Lund. Återgivandet av vad i nämnda framställningar samt i anledning av dem avgivna utlåtanden anförts har ansetts lämpligen böra ansluta sig till den ordning, i vilken de särskilda frågorna förekomma i 1886 års kungörelse.

I kungörelsens första paragraf föreskrives, att kommissionär skall vara förordnad hos varje statsdepartement med undantag av utrikesdepartementet, där, i anseende till redan brukligt sätt för meddelanden mellan departementet och allmänheten, nu ifrågavarande anordning icke erfordras, samt hos vissa uppräknade ämbetsverk och myndigheter. Antalet myndigheter, hos vilka kommissionär skall finnas anställd, har efter kungörelsens tillkomst, på sätt redan anmärkts, ökats på grund av särskilda förordnanden utan att i sammanhang därmed kungörelsen i denna del ändrats.

Skolöverstyrelsen har ansett, att kungörelsen i nämnda avseende borde ändras antingen genom att alla de verk och myndigheter, där kommissionär borde vara anställd, i författningen uppräknades eller ock — vilket syntes vara att föredraga — genom en mera generell bestämmelse »exempelvis gående ut därpå, att kommissionärer skola vara anställda hos samtliga statsdepartement utom utrikesdepartementet samt hos de ämbetsverk och myndigheter, vilka med hänsyn till dem åliggande arbetsuppgifter anse anställandet av kommissionär vara till fördel för allmänheten».

Bland de ämbetsverk och myndigheter, som avgivit utlåtande över nyssnämnda framställningar, finnas, såsom av det anförda framgår, åtskilliga, hos vilka kommissionär icke föreskrivits skola vara anställd. Av dessa myndigheter — rikets hovrätter, nedre justitierevisionen, justitiekanslersämbetet, fångvårdsstyrelsen, arméförvaltningen, marinförvaltningen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, generalpoststyrelsen, telgrafstyrelsen, byggnadsstyrelsen, kontrollstyrelsen och lantbruksstyrelsen — har ingen uttalat sig för anställande hos dem av kommissionär, utan de allra flesta hava i stället uttryckligen förklaradt, att behov av kommissionär icke förefinnes, därvid i ett par fall åberopats, att myndigheten i alla till densamma inkommande ärenden direkt meddelat sig med vederbörande samt utan kostnad besvarade förfrågningar, som fölle inom myndighetens verksamhetsområde. Hos fångvårdsstyrelsen utfördes de göromål, som skulle ankomma på en kommissionär, av styrelsens tjänstemän, främst registratorn och sekreteraren.

Avfattningen av bestämmelserna om kommissionärs åligganden har visat sig icke vara tillräckligt tydlig för att förebygga högst olikartad tillämpning av bestämmelserna i avseende å åliggandenas omfattning.

Sålunda synes föreskriften om skyldighet för kommissionär att tillhandtagå med »meddelanden om andra förhållanden, angående vilka allmänheten äger erhålla upplysning av den, som hos myndigheten är satt att mottaga inkommande handlingar,» av länsstyrelsen i Södermanlands län i dess framställning till Kungl. Maj:t icke anses innebära skyldighet för kommissionären att lämna meddelanden, varigenom han håller »uppdragsgivaren underrättad om ärendets gång samt när och huru ärendet avgjorts, så att icke uppdragsgivaren försummar fatalietid för eventuellt överklagande». Länsstyrelsen, som betecknat dylikt meddelande såsom »bevakande» av ett ärende, ofta vållande kommissionären mycket besvär, har nämligen hemställt om fastställande av arvode för nämnda bevakande av ett ärende. Då flertalet

De ursprungliga framställningarna samt utlåtandena i anledning av dem.

Myndigheter, hos vilka kommissionär bör vara förordnad.

Kommissionärens åligganden.

myndigheter tillstyrkt nämnda framställning, torde de få anses hava delat länsstyrelsens uppfattning i nyss nämnda avseende.

Emellertid hava åtskilliga myndigheter, särskilt flera bland länsstyrelserna, uttalat såsom sin mening, att sådant meddelande rörande ärendets bevakning, som avses i förenämnda framställning, borde hänföras till i kungörelsens 6 § angivet »annat meddelande», för vilket ersättning redan vore bestämd. Framställningen har fördenskull avstyrkts, varvid dock ett par myndigheter framhållit såsom önskvärt, att kungörelsen måtte så förtydligas, att ingen tvekan kunde förefinnas om att ersättning skulle utgå för ifrågakvarande meddelande.

Bland dem, som ansett, att förenämnda »bevakande» icke inginge bland kommissionärs åligganden, hava rätt många ansett olämpligt att låta bevakning i någon som helst form ingå i åliggandena. Därest över huvud någon bevakning skulle åligga kommissionären, borde denna inskränkas till sådan av rent formell art samt författningen uppräknas, vilka bevakningsformer kommissionären vore skyldig att åtaga sig. Om författningen endast innehölle en mera allmän bestämmelse om kommissionärens skyldighet att bevaka ärende, skulle detta lätt leda till den missuppfattningen hos allmänheten, att kommissionären hade att även materiellt biträda part, exempelvis med granskning av ingivna handlingar, anmälan om behörigt fullständigande av dessa samt avgivande av förslag i sådant hänseende m. m. Tydligt vore det kommissionär obetaget att tillhandagå även i dylika avseenden, men därest så skedde, borde detta anses såsom en medverkan vid sidan av kommissionärsuppgiften och kommissionären vara berättigad till särskild ersättning efter överenskommelse. Det har även framhållits, att, även om kommissionärs åliggande i fråga om ärendes bevakning inskränktes till vad länsstyrelsen i Södermanlands län föreslagit, en del av hans uppdrag komme att falla inom ramen för enskild sakförarverksamhet och att lagstiftningen ju dock icke syftat till beredande av lättnad för parter vid behov av dylik verksamhet.

Behovet av ett närmare angivande av kommissionärs åliggande att lämna »meddelanden om andra förhållanden, angående vilka allmänheten äger erhålla upplysning av den, som hos myndigheten är satt att mottaga handlingar,» har en länsstyrelse velat belysa genom framhållande, att till den vid landskansliet anställda kommissionären i ett flertal fall ankommit begäran om uppgift å ägare till hos länsstyrelsen registrerade automobiler, å ägare till registrerade automobiler av visst fabrikat och å de personer, som erhållit tillstånd att bedriva yrkesmässig automobiltrafik, m. m. av liknande art. För att kunna meddela dylika upplysningar hade kommissionären måst verkställa forskningsarbeten av sådan omfattning, att tvekan med rätta uppkommit, huruvida skyldighet därtill ingått i kommissionärens åligganden.

Skulle kommissionärs åligganden utvidgas till att omfatta bevakande, borde enligt flera uttalanden författningen uttryckligen angiva, att bevakningsåliggandet endast avsåge att hålla uppdragsgivaren underrettad om ärendets gång och att därunder icke inbegripes biträde med anmärkta bristers avhjälpande, vilket arbete måste anses vara att hänföra till ombudsuppdrag.

Från flera håll har även anmärkts, att kommissionärsåliggandena i kungörelsen blivit för starkt begränsade. I detta avseende har statskontoret framhållit, att i åliggandena icke inginge uppdrag att utkvittera och till uppdragsgivaren översända penningbelopp. Riksräkenskapsverket har ansett lämpligt, att kommissionär, såvitt möjligt, skulle lämna alla de upplysningar, som allmänheten ägde erhålla från myndigheten. Vidare har läns-

styrelsen i Uppsala län erinrat, hurusom parter ofta torde lämna kommissionärerna uppdrag av mera omfattande beskaffenhet än de i kungörelsen avsedda, vilka uppdrag kommissionärerna icke utan påtaglig olägenhet för parterna kunde avvisa. Till sådana uppdrag hörde i främsta rummet ärendes bevakning, men måhända även biträde med uppsättande av skrifter av enklaste slag.

Flera myndigheter hava anmärkt, att kommissionär ej sällan finge mottaga uppdrag, för vilka han ej ansåge sig berättigad att uttaga ersättning, enär uppdragen icke vore av beskaffenhet att ersättning för dem utginge enligt 1886 års kungörelse. För att ersättning för sådana uppdrag — avseende utredningar m. m. — måtte kunna debiteras, borde kungörelsen kompletteras så, att uppdragen tillhörde kommissionärsåliggandena och att ersättning för dem kunde utgå.

Kammarkollegium har utan angivande av skäl uttalat önskvärdheten om att i kungörelsen inrycktes bestämmelse av innehåll, att registrator hos statsdepartement, ämbetsverk eller annan myndighet i regel icke borde erhålla förordnande som kommissionär.

Riksräkenskapsverket har förklarat sig hålla före, att allmänheten i fråga om upplysningar i ärenden, tillhörande en myndighets verksamhetsområden, bleve bäst betjänad, därest till kommissionär förordnades tjänsteman hos myndigheten, i all synnerhet om kommissionärs åligganden utvidgades i enlighet med ämbetsverkets här återgivna förslag. Ämbetsverket har på grund härav ifrågasatt, huruvida icke i kungörelsen borde intagas föreskrift, att till kommissionär hos en myndighet skulle, såvitt möjligt, förordnas hos myndigheten anställd tjänsteman.

Kammarkollegium, kammarrätten och riksräkenskapsverket hava ifrågasatt, att det föreskrivna kungörandet av meddelade och återkallade kommissionärsförordnanden likasom socialdepartementets årliga kungörande av namnen å alla dem, som vid årets början innehade förordnande, borde upphöra. För närvarande funnes nämligen kommissionär anställd hos de flesta myndigheter, och skrivelser från allmänheten i kommissionärsangelägenheter torde för det mesta adresseras till »kommissionären» hos vederbörande myndighet och ej till namngiven innehavare av kommissionärsbefattningen. Nyttan av kungörelseförfarandet stode därjämte enligt de två förstnämnda myndigheternas mening icke i rimligt förhållande till de med samma förfarande förenade kostnaderna.

Behovet av de nuvarande kommissionärsarvodenas höjning har enhälligt vitsordats. Härvid har det stora övervägande flertalet myndigheter biträtt framställningarna om arvodenas höjning med åtminstone 100 %. Ett tiotal har ansett arvoden bära bringas i överensstämmelse med de i domsagestadgan bestämda arvoden. Två länsstyrelser hava uttalat sig för förhöjning från nuvarande 75 öre till 1 krona 25 öre. Uttalandena i den nu föreliggande frågan innebära i ett par fall endast, att de nuvarande arvoden måste anses väl låga.

Vid arvodenas bestämmande har hänsyn ansetts bära tagas till dels att kommissionären i de mycket ofta, för att ej säga vanligast förekommande fallen, att den, som anlidade kommissionären, icke fullgjorde sin skyldighet att i förskott inbetala stadgat arvode jämte ersättning för expeditiionsavgifter och postporto, detta oaktat vidtogs påkallade åtgärder och försköte erforderliga utgifter, dels ock att han i en del dylika fall icke kunde utfå vare sig arvode eller ens ersättning för förskjutna kostnader.

Bland myndigheter, som ansett ärendes »bevakande» (genom meddelande om ärendes fortgång och eventuellt om behov av komplettering), ävensom utredningars verkställande eller anskaffande redan för närvarande ingå eller

Bör tjänsteman hos myndighet förordnas till kommissionär?

Kungörandet av kommissionärsförordnande.

Kommissionärsarvodena.

böra ingå i kommissionärs åliggande, hava flera gjort gällande, att på grund av dessa uppdrags skiftande beskaffenhet någon viss taxa för dem omöjliga kunde fastställas och att fördenskull kommissionärens ersättning i dessa fall borde utgå efter överenskommelse. Såsom skäl mot fastställandet av viss ersättning för ärendes bevakning har även anförts, att kommissionärens ersättning borde hänföra sig till varje av kommissionären vidtagen åtgärd, men att denna grundsats ej kunde iakttagas, om en bestämd avgift skulle utgå för bevakning oberoende av tiden för bevakningen.

Emellertid har i ett par fall uttalats den uppfattningen, att taxa borde fastställas även för bevakningsärenden, varvid i ena fallet taxan ansetts böra stiga i förhållande till den tid, under vilken ärendet varit på myndighetens prövning beroende.

Från några håll har man hemställt om bestämmelser till garanti mot att, där ersättning skulle utgå efter överenskommelse, oskäligen ersättning debiterades. I sådant hänseende framkomna förslag innebära, att vederbörande myndighet skulle hava att övervaka debiteringen eller att myndigheten på myndigens skulle hava att meddela beslut i ersättningsfrågan, vilket beslut ej skulle få överklagas. Ett kraftigt direktiv i nu förevarande avseende har ansetts föreligga i bestämmelsen, att kommissionärsförordnande kunde när som helst återkallas, vilken möjlighet kunde komma till användning, där oskäligen ersättning debiterades.

I syfte att kommissionär, där uppdragsgivaren underlåtit att insända förskottlikvid, icke måtte anse sig obunden av de i kungörelsen stadgade ersättningsbelopp, har en myndighet föreslagit sådan avfattning av bestämmelserna i ersättningsfrågan, att även för dylika fall ersättningen skulle utgå efter fastställd taxa.

I en del myndigheters förslag, att bestämmelserna i förevarande kungörelse måtte bringas i överensstämmelse med domsagestadgans motsvarande föreskrifter, torde få anses ingå, att ersättningsfrågan i de fall, då kommissionärens uppdrag från samme uppdragsgivare innefattade mera än en åtgärd, borde ordnas i enlighet med sistnämnda föreskrifter.

*Uttalanden
av riksdagen
och dess
revisorer.*

1925 års riksdags ovan anmärkta skrivelse den 12 maj 1925 har föranletts av vad riksdagens år 1924 samlade revisorer i sin berättelse anmärkt i anledning av verkställd undersökning rörande kommissionärernas hos länsstyrelsen i Stockholms län sätt att debitera ersättning för utförda uppdrag.

Under åberopande av bland annat, att enligt den företagna undersökningen ersättning utöver det särskilda kommissionärsarvodet i allmänhet debiteras med ett belopp av 5 eller 6 kronor för uppsättande av ansökning i det till kommissionären överlämnade ärendet men att dylik ersättning i en del fall debiterats med vissa angivna, betydligt högre belopp, hade revisorerna uttalat bland annat följande. Av undersökningen framginge, att ifrågavarande kommissionärer i stor utsträckning debiterat ersättning efter andra grunder än dem, som i förenämnda kungörelse angäves, och därigenom berett sig inkomster till högst avsevärda belopp. Revisorerne ville visserligen icke göra gällande, att en kommissionär, som tillhandaginge allmänheten jämväl i andra avseenden än de i kungörelsen uppräknade, till exempel med ansökningars uppsättande, härför icke skulle äga tillgodoräkna sig skäligen gottgörelse. Emellertid syntes det revisorerne uppenbart, att ifrågavarande kommissionärer i ett stort antal fall för de utförda uppdragen tillgodofört sig belopp, som icke stode i rimligt förhållande till det arbete, som av uppdragen föranletts.

Till stöd för sin begäran om föranstaltande av en omarbetning av ifrågavarande kungörelse har riksdagen utöver det tidigare här ovan återgivna innehållet av dess skrivelse anført följande.

»Av revisorernas anmärkning och länsstyrelsens däröver avgivna förklaring synes det riksdagen framgå, att de hos länsstyrelsen anställda kommissionärerna i åtskilliga fall debiterat ersättning efter grunder, som icke överensstämma med gällande kommissionärskungörelses föreskrifter eller kunna anses motsvara det arbete, som föranletts av de kommissionärerna lämnade uppdragen. Emellertid torde, enligt vad riksdagen erfarit, anmärkingar av likartad beskaffenhet kunna riktas mot kommissionärer, anställda även hos vissa andra statsmyndigheter. En väsentlig orsak till ifrågavarande missförhållande lär vara att söka i den omständigheten att gällande kommissionärskungörelse av år 1886 icke numera kan anses fylla de krav, som på grund av de senaste årens snabba utveckling på ett flertal områden måste ställas på författningsföreskrifter avsedda att reglera de ersättningsbelopp, vilka allmänheten bör vara skyldig gälda för uppdrag, som lämnats hos vissa myndigheter i egenskap av kommissionärer anställda befattningshavare. Det får i detta sammanhang icke förbises, att anordningen med kommissionärer vidtagits, bland annat av det skälet, att allmänheten är i behov av sakkunnigt biträde vid hänvändelse till ämbetsverk och statsmyndigheter och att, framför allt i betraktande av att kommissionärerna i allmänhet äro avlönade statstjänstemän, vid bestämmandet av de till dem utgående ersättningsbeloppen givetvis icke få tillämpas samma beräkningsgrunder, som begagnas av personer, vilka yrkesmässigt utöva advokatrörelse eller dylik verksamhet.»

Aven till 1926 års riksdag anmäldes av statsrevisorerna, att vid undersökning funnits fall, där missbruk vid debitering av kommissionärsarvoden ägt rum. Då det syntes revisorerna vara av intresse att erhålla kännedom om vilken omfattning kommissionärsverksamheten hade vid olika ämbetsverk och myndigheter, där sådana befattningshavare funnes anställda, hade revisorerna »införskaffat uppgifter å summan av de kommissionärsarvoden, som under tiden 1 juli 1924—30 juni 1925 uppburits av en var av de vid samtliga sådana verk och myndigheter i Stockholm anställda kommissionärer ävensom beträffande samtliga länsstyrelser utom Stockholm».

Enligt revisorernas påpekande kunde de inkomna uppgifterna, till följd av olika uppfattningar rörande de begärda upplysningarna, icke anses vara fullt jämförbara. Sålunda hade exempelvis begreppet kommissionärsarvode av uppgiftsvarna tolkats olika, i det att en del däri inräknat ej blott arvoden enligt kommissionärstaxan utan även arvoden för uppdrag av skiftande art, som de åtnjutit i mer eller mindre sammanhang med kommissionärskapet. Vidare hade i vissa fall vid avlämnandet av uppgifterna avdrag gjorts för utgifter för biträde, skrivmaterialier m. m., under det att i andra fall dylika avdrag icke torde hava verkställts.

En sammanställning av uppgifterna, till antalet 90, visade,
att en kommissionär icke haft någon inkomst av ifrågavarande art,
att inkomsten utgjort

för 14 kommissionärer högst	100 kronor
» 27 » mellan	101— 500 »
» 12 » »	501—1 000 »
» 16 » »	1 001—2 000 »
» 5 » »	2 001—3 000 »
» 5 » »	3 001—4 000 »
» 3 » »	4 001—5 000 »
» 3 » »	6 001—7 000 »
» 2 » »	8 001—9 000 »
» 1 kommissionär	10 000 »
och » 1 »	13 100 »

samt att summan av de influtna beloppen utgjort kronor 124 894: 33.

I samband med redogörelsen för sin undersökning i frågan hava revisorerna gjort det uttalande, till vilket hänvisas i riksdagens här ovan anmärkta skrivelse den 23 mars 1926. Detta uttalande lyder sålunda:

»Den av revisorerna nu företagna undersökningen ger vid handen, att kommissionärsverksamheten har en betydande omfattning och att även om man endast ser till de arvoden, som debiterats i enlighet med kommissionärs-kungörelsen, avsevärda belopp inflyta i form av dylika arvoden. Påtagligt är, att från allmänhetens sida ett behov föreligger att inom olika statliga institutioner äga tillgång till befattningshavare, till vilkas åligganden hör att tillhandagå rättssökande i de avseenden, som omtalas i nämnda kungörelse. Emellertid torde det såsom regel förhålla sig så, att det arbete, kommissionären, vilken vanligen är i ämbetsverket anställd tjänsteman, har att såsom kommissionär utföra, helt eller till övervägande delen förrättas under arbetstiden å tjänsterummet. Vid sådant förhållande synes det kunna sättas i fråga, om icke en sådan omläggning av kommissionärskapet borde äga rum, att kommissionärsfunktionerna inom vederbörande verk pålades någon eller några befattningshavare inom verket såsom en del av deras ordinarie tjänste-åligganden. Dessa befattningshavare skulle följaktligen hava att biträda allmänheten på sätt kommissionärerna för närvarande författningesenligt hava att göra, men utan att härför utöver vanliga löneförmåner uppbära någon gottgörelse av parterna. I stället borde fastställas vissa efter ärendenas beskaffenhet anpassade avgifter, vilka eventuellt i form av stämpelavgifter skulle ingå till statsverket. Detta skulle på sådant sätt kunna tillgodogöras en icke obetydlig inkomst.

Det synes revisorerna önskvärt, att vid den pågående utredningen av frågan om omarbetning av kommissionärskungörelsen nu ifrågasatta anordning jämväl kommer under närmare omprövning.»

*Domkapitlets
i Luleå fram-
ställning.*

Domkapitlets i Luleå till mig remitterade framställning av den 31 december 1919 innehåller endast en kort hemställan, att Kungl. Maj:t tacktes taga under övervägande, huruvida icke, med hänsyn till otillräckligheten under dåvarande tidsförhållanden av den enligt ifrågasatt kungörelse utgående ersättning, berörda ersättning kunde böra avsevärt förhöjas.

*Riksdagens
justitie-
ombudsmans
skrivelse
i ämnet.*

Justitieombudsmannens förenämnda skrivelse till länsstyrelsen i Stockholms län har föranletts av en enskild persons anmälan mot den å landskansliet i länet anställda kommissionären. Enligt skrivelsen har justitieombudsmannen med hänsyn till att de kommissionärens åtgöranden, mot vilka anmärkning gjorts, icke kunde anses falla inom ramen för hans åligganden såsom kommissionär, visserligen funnit klagomålen icke föranleda något ingripande mot kommissionären, men emellertid velat bringa vissa synpunkter i fråga om kommissionärernas verksamhet till länsstyrelsens och den anmälde kommissionärens kannedom. Härutinnan innehåller skrivelsen följande:

»Vad i ärendet förekommit giver mig dock anledning att här påpeka, huru ömtålig den dubbelställning är, som en kommissionär enligt det nyss anförda kan komma att intaga. Detta är i själva verket i så hög grad förhållandet, att det synes mig kunna ifrågasättas, huruvida icke kommissionärens verksamhet såsom förmedlare mellan allmänhet och myndighet borde i dess helhet regleras och för kommissionärens vidkommande all advokatverksamhet inför myndigheten utanför den sålunda bestämda ramen förbjudas.

Under nu rådande förhållanden är det emellertid av synnerlig vikt, att den kommissionär, som åtager sig uppdrag, vilka icke avses i 1886 års kungörelse, för den rättssökande på intet sätt fördöljer det förhållandet, att han icke utför uppdraget såsom kommissionär utan i egenskap av sökandens ombud. Det är knappast nog med att kommissionären vid dylikt åtagande undviker att giva sig sken av att uppträda såsom kommissionär. Det synes

mig böra vara honom angeläget tillse, att den rättssökande icke, i en förklarlig okunnighet om innehållet i berörda kungörelse, ändock tror sig hava anförtrott utförandet av sitt uppdrag åt kommissionären såsom sådan. En felaktig föreställning i detta avseende i förening med den auktoritet, kommissionärens tjänsteställning kan vara ägnad att förläna honom i den rättssökandes ögon, torde lätt kunna leda till ett alltför okritiskt överskattande av den fördel, som kan vara förbunden med kommissionärens anlitage, och till en onödigt stor undfallenhet för kommissionärens önsknings exempelvis med avseende å arvode för det utanför den stadgade taxan fallande uppdraget.

Särskilt betänkligt förefaller det, om den rättssökande befinner sig i den missuppfattningen, att hans ärende redan genom hänvändelsen till kommissionären blivit uträttat hos själva myndigheten och att allt, varom kommissionären underrättats, utan vidare får antagas vara bekant för myndigheten. Det ligger då nära till hands, att den rättssökande förbiser nödvändigheten av att meddela kommissionären ett uttryckligt uppdrag eller själv bevaka sin rätt med påföljd, att ärendet icke ordentligt bevakas och att rättsförlust inträffar.

Det synes mig för övrigt kunna på goda grunder sättas i fråga, om det över huvud taget är lämpligt eller ens tillbörligt, att kommissionären, vilken dock har skyldighet att, om så påfordras, i vissa avseenden bispringa envar rättssökande, därutöver åtager sig att utföra talan för någon part i ett mål, där två eller flera parter med stridiga intressen uppträda. Även om det är sant, att de uppdrag, vilka kommissionären såsom sådan är pliktig att åtaga sig, äro av enkel beskaffenhet, måste dock deras behöriga och fullt opartiska utförande anses av sådan vikt för rättssäkerheten, att det knappast förefaller tilltalande, om kommissionären vid sidan därav låter sig av den ena eller andra parten anlitas för ren advokatverksamhet i ett sådant mål.»

Införskaffad utredning.

A. Utställda frågor.

För fullgörandet av det mig givna uppdraget har jag ansett nödvändigt införskaffa viss utredning.

Frågor till myndigheterna.

Sålunda hava till samtliga statsdepartement och myndigheter, hos vilka kommissionär jämlikt 1886 års kungörelse fanns anställd vid 1926 års ingång, den 26 mars 1926 avlåtits skrivelser med begäran om svar å efterföljande tre frågor.

1) Jämlikt kungörelsen den 12 juni 1885, nr 41, har »den tjänsteman, som har att mottaga inkommande handlingar», haft skyldighet att under vissa förutsättningar till sökande, klagande eller annan i kungörelsen avsedd part översända bevis om inkommen handlings mottagande och tiden därfor. Motsvarande skyldighet stadgas i kungörelsen den 8 april 1925, nr 85, som upphäver nyssnämnda kungörelse.

a) Har nämnda skyldighet under åren 1924 och 1925 i nämnvärd utsträckning tagits i anspråk?

b) Hava med innevarande år de fall, då tjänstemannens biträde för ifrågasvarande ändamål påkallats, i betydligare mån ökats?

2) I händelse inkommet ärende behöver i ett eller annat avseende kompletteras, låter Ni genom någon hos Eder anställd tjänsteman kostnadsfritt underrätta vederbörande härom?

3) I händelse kommissionärsfunktionerna skulle påläggas någon tjänsteman hos vederbörande myndighet såsom ett tjänsteåliggande,

Frågor till
kommissionä-
rerna.

a) anser Ni, vad Edert verksamhetsområde angår, möjligt att utsträcka detta tjänsteåliggande till samtliga fall, där allmänheten kan begära biträde med ärende, som faller under Edert verksamhetsområde?

b) eller eljest vilka fall anser Ni böra undantagas?

Samtidigt har från de vid samma tidpunkt förordnade kommissionärerna infordrats svar å nedan angivna frågor.

1) Till vilket antal har av Eder behandlade ärenden av beskaffenhet att falla under den myndighets verksamhetsområde, av vilken Ni förordnats till kommissionär, uppgått i fråga om

a) sådana ärenden, som icke till någon del omfatta andra uppdrag än de i förenämnda kungörelse avsedda, d. v. s.

tillhandahållande efter uppdrag muntligen (telefonledes) eller skriftligen med

ingivande av handlingar (jämte till handlingarna hörande medel), uttagande och översändande av utslag samt andra beslut och handlingar, underrättelse om dag, då beslut efter anslag utfärdas, och meddelande om andra förhållanden, angående vilka allmänheten äger erhålla upplysning av den, som hos myndigheten är satt att mottaga inkommande handlingar,

år 1924?

år 1925?

b) sådana ärenden, vilka delvis eller helt omfatta andra uppdrag än de i förenämnda kungörelse avsedda?

år 1924?

år 1925?

c) Har vid besvarandet av frågorna a) och b) meddelande om ärendes fortgång eller om behov av ärendes fullständigande hänförts till sådant meddelande, som avses i förenämnda kungörelse?

2) I vilken utsträckning har arbetet med uppdrag av i punkt 1) avsedd beskaffenhet verkställts å den för Eder hos myndigheten fastställda tjänstgöringstiden?

(helt, till större delen, till mindre delen, obetydligt)

år 1924?

år 1925?

3) Huru stor har Eder behållna inkomst av de under punkt 1) avsedda uppdrag varit

år 1924?

år 1925?

och, i händelse uppgift därom kan lämnas åtminstone approximativt, huru stor har inkomsten varit av uppdrag, som avses i punkt 1 a)

år 1924?

år 1925?

4) Har Ni för göromålen med i punkt 1) avsedda ärenden använt avlönat biträde?

och i sådan händelse huru stora hava Edra utgifter härför varit

år 1924?

år 1925?

5) Enligt föreskrift i kungörelsen i fråga skall stadgat arvode jämte ersättning för stämpel, lösen, porto och rekommendationsavgift betalas i förskott.

a) Har vid vederbörandes underlåtenhet härutinnan felande betalning av Eder infordrats och ärendet fått vila i avvaktan på betalning?

b) eller har Ni låtit vid underlåtenheten bero och utkrävt betalning vid ärendets slutredovisning?

c) I senare fallet har detta tillvägagångssätt förorsakat Eder nämnvärd förlust?

6) Äro från Eder sida några önskemål att framställa om ändringar i eller tillägg till kungörelsens bestämmelser i annat avseende än i fråga om arvodesbeloppen?

B. Huvudsakliga innehållet av de inkomna svaren.

Flera myndigheter hava meddelat, att i kungörelsen den 12 juni 1885, nr 41, stadgad skyldighet för »den tjänsteman, som har att mottaga inkommande handlingar» att under vissa förutsättningar till sökande, klagande eller annan i kungörelsen avsedd part översända bevis om inkommen handling mottagande och tiden därför hos dem icke alls påkallats. Övriga myndigheter med endast ett par undantag hava upplyst, att skyldigheten icke i nämnvärd utsträckning tagits i anspråk under åren 1924 och 1925. Det är egentligen endast hos patent- och registreringsverket, där ifrågavarande bestämmelser kommit till användning i större omfattning. Från verket hava under vart och ett av åren 1924 och 1925 per post expedierats omkring 700 diariebevis.

Efter den utökning, ifrågavarande skyldighet erhållit genom kungörelsen den 8 april 1925, nr 85, har icke hos annan myndighet än kammarkollegium förmärkts någon betydligare ökning av de fall, då skyldigheten påkallats.

Frågan huruvida myndighet, i händelse inkommet ärende behövde i ett eller annat hänseende kompletteras, brukade låta någon sin tjänsteman kostnadsfritt underrätta vederbörande därom, har i allmänhet besvarats jakande, i ett flertal fall med den inskränkningen, att i ärende, där kommissionär redan anlåtats, underrättelsen skedde genom denne. Hos departementen och de centrala myndigheterna i Stockholm synes det vanliga vara, att vederbörande underrättas och att detta sker genom den tjänsteman eller byrå, till vars beredning ärendet hör. Bland länsstyrelser, som bejakat frågan, hava ett par tillfogat, att underrättelse dock endast lämnats, där så kunnat ske utan kostnad för statsverket — såsom medelst lokaltelefon. Några länsstyrelser hava anmärkt, att kostnadsfri underrättelse blott meddelats i ärenden av mera allmän natur — exempelvis sådana, som angå vägväsende, hälsovård och dylikt — men däremot ej i ärende av fullt enskild natur, där enskild uppträder såsom part och länsstyrelsen haft att meddela rättsligt avgörande.

Emellertid hava ej så få myndigheter — dessa äro huvudsakligast att finna bland länsstyrelserna och domkapitlen — meddelat, att de icke alls eller endast undantagsvis brukade låta kostnadsfritt underrätta vederbörande om behovet av komplettering i ena eller andra avseendet av ett ärende. När komplettering erfordrades, finge dess införskaffande bero på vederbörande sökande eller part eller ock överlämnades åt kommissionären att för ändamålet sätta sig i förbindelse med vederbörande. Av några myndigheter praktiserades även att införskaffa erforderlig komplettering genom remiss till någon underordnad myndighet. Kammarrätten brukade infordra felande handlingar eller utredning genom överståthållarämbetet eller vederbörande länsstyrelse.

Kommerskollegium, där fyra kommissionärer finnas förordnade, har meddelat, att underrättelse av förenämnda beskaffenhet i regel lämnas kostnadsfritt för vederbörande, dock med undantag dels beträffande vissa ärenden, som inginge till sjöfartsbyråns fartygsregistreringssektion, dels ock i fråga om vissa till navigationsskoleinspektörens handläggning hörande ärenden. Kollegiet har därjämte i den föreliggande frågan anfört följande:

»De till fartygsregistreringssektionen ingående ärendena hava i stort sett sin gemensamma grund i skyldigheter, stadgade med hänsyn till fartygs-

Svaren från myndigheterna.

Huru skyldigheten för »tjänsteman, som har att mottaga inkommande handlingar» att översända diariebevis tagits i anspråk.

Huruvida myndighet låter genom någon sin tjänsteman kostnadsfritt underrätta vederbörande om erforderlig komplettering av inkommet ärende.

registret. De utgöras huvudsakligen av anmälningar rörande förhållanden, som skola antecknas i registret. I förekommande fall ansluter sig till dylik anmälan fråga om stämpel till vissa avhandlingar om fartyg. Med hänsyn till de enligt kollegii mening påtagliga fördelar icke blott för den enskilde utan ock för det allmänna, som erbjuda sig genom ärendenas komplettering genom kommissionär, har det sålunda befunnits lämpligast att till dylik komplettering eller utredning genom kommissionärs försorg överlämna även till sektionen direkt inkomna enskilda anmälningar, med undantag dock för ärenden, som huvudsakligen avse skyldigheter, ålagda i det allmännas intresse. Komplettering av ärenden av sistnämnda innebörd, huvudsakligen stämpel-ärenden, besörjes liksom beträffande ärenden, som härröra från myndighet, i regel genom tjänsteman hos kollegium i denna hans egenskap, då således erforderlig underrättelse meddelas vederbörande kostnadsfritt.

Såsom ovan antytts har jämväl beträffande vissa av de till navigations-skoleinspektörens handläggning hörande ärenden — med hänsyn till deras såväl natur som antal — ansetts lämpligt att, i händelse komplettering eller utredning i ett eller annat avseende befunnits erforderlig, låta genom kommissionär verkställa sådan. Kollegium syftar härvid på de till Kollegium inkommande ansökningar dels i fråga om erhållande av olika slags behörighetsbevis jämlikt kungl. förordningen angående befäl å svenska handelsfartyg m. m. den 29 mars 1912, dels ock rörande dispenser, särskilt i avseende å de i nyssnämnda förordning stadgade fordringar för utövande av olika slag av fartygsbefäl.

Fall kunna emellertid ej så sällan förekomma, där jämväl ärenden av annat slag än dem, förenämnda undantag representera, av olika anledningar finnas böra överlämnas till kommissionär för vederbörlig komplettering eller utredning.»

Patent- och registreringsverket har i sammanhang med besvarandet av de uppställda frågorna avgivit yttrande med utredande motivering. Yttrandet till de delar, det huvudsakligen berör nu förevarande spörsmål, har synts mig vara av den betydelse, att det borde här återgivas. Det har i nämnda delar följande lydelse:

»År 1886 anställdes en kommissionär i patentbyrån och, efter det ämbetsverket med ingången av år 1897 blev registreringsmyndighet för aktiebolag, förordnades, då denna avdelning med avseende å de ärenden, som där skulle handläggas, icke hade något gemensamt med patentavdelningen, särskild kommissionär för ärenden rörande registrering av aktiebolag.

Efter dåvarande kommissionärens å patentavdelningen fränfalle år 1907 gjorde patent- och registreringsverket i underdånig skrivelse den 26 november samma år framställning om rätt att tillsviðare icke förordna kommissionär för ärenden rörande patent, varumärken och mönster. Det hade nämligen visat sig, att de uppdrag, kommissionären erhållit, till mycket ringa del avsåge sådana åtgöranden, som i berörda kungörelse avsåges, utan att fastmer kommissionärskapet utvecklats till ren ombudsmannaverksamhet i patent- och varumärkesärenden, ett förhållande, som patent- och registreringsverket med hänsyn till dessa ärendens beskaffenhet funnit vara ur flera synpunkter olämpligt. Patent- och registreringsverket anförde i saken att det, under förutsättning av bifall till ämbetsverkets framställning, vore verkets avsikt att för framtiden genom sitt kansli tillhandagå allmänheten med sådana upplysningar, som av kommissionären kunnat lämnas, och då verkets kansli sålunda skulle träda i stället för kommissionären, skulle också till kommissionären ställda skrivelser komma att behandlas och besvaras genom kansliet. Ämbetsverket stode redan i direkt korrespondens med allmänheten och till ämbetsverket ställda förfrågningar och begärda upplys-

ningar besvarades i regel direkt från verket genom dess kansli. Någon avsevärd ökning av kansliets göromål skulle icke heller genom den ifrågasatta anordningen uppstå, liksom ej heller den stegring i utgifter i portoavgifter, som därav bleve en följd, syntes kunna tillmätas någon betydelse. För allmänheten skulle kommissionärens borttagande givetvis icke medföra någon olägenhet, men väl den fördel, att densamme bekomme kostnadsfritt de upplysningar, som lämnats av kommissionären. Genom nådigt brev den 31 december 1907 biföll Kungl. Maj:t ifrågavarande framställning; och har sedermera kommissionär för patent-, varumärkes- och mönsterärenden icke förordnats.

Rörande frågan om komplettering av till ämbetsverket inkomna ärenden vill ämbetsverket erinra därom, att enligt patentförordningens 5 § patentmyndigheten skall, därest sökanden ej fullgjort vad enligt 4 § 1 mom. honom ålegat, skriftligen underrätta sökanden härom samt förelägga honom att inom viss tid avhjälpa vad som brister i ansökningshandlingarna. Detsamma gäller, därest något av vad i kungörelsen den 31 december 1895 stadgats angående beskaffenheten av de handlingar, som i patentärenden inlämnas, icke blivit behörigen iakttaget. Motsvarande bestämmelser finnas i 6 § lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller samt i 6 § av kungörelsen den 24 november 1899 angående beskaffenheten av de handlingar, som i ärenden rörande registrering av mönster och modeller inlämnas.

Sökande av patent samt varumärkes- och mönsterskydd erhålla emellertid genom föreläggande av ämbetsverket del av alla anmärkningar vartill ansökningarna giva anledning, således långt utöver vad i nämnda författningar avses, vilket kan föranleda en upprepad skriftväxling mellan sökande och patentmyndigheten, innan ärende avgöres. År 1924 meddelades 7 501 förelägganden i patentärenden och 1 460 i varumärkesärenden. För år 1925 är statistiken ännu ej färdig, varför några exakta siffror ej kunna lämnas, men antalet förelägganden torde vara ungefär detsamma som föregående år.

Det är därjämte i lag föreskrivet, att utländska sökande skola hava ett här i riket bosatt ombud. Med hänsyn härtill och då, vad särskilt patentansökningar angår, även inhemska patentsökande hava behov av sakkunniga ombud för att biträda med patenthandlingarnas uppsättande och besvarande av ämbetsverkets förelägganden, har ett ej ringa antal teknici såsom yrke uteslutande ägnat sig åt verksamheten att åtaga sig uppdrag i patent-, varumärkes- och mönsterärenden. För utövande av detta yrke erfordras stor erfarenhet och omfattande tekniska och språkkunskaper.

I detta sammanhang må ock erinras därom, att enligt gällande avlöningsbestämmelser tjänsteman i patent- och registreringsverket icke får mot ersättning biträda annan person vid uppfinnings utarbetande eller tillgodogörande. Därjämte har ämbetsverket beslutat utfärda ett meddelande av innehåll, att icke heller i övrigt befattningshavare i ämbetsverket må tillhandagå allmänheten mot ersättning i frågor, som falla inom vederbörandes verksamhetsområde i ämbetsverket, såvida icke för särskilda undantagsfall generaldirektören därtill lämnat tillstånd.

För de uppgifter, som enligt kungörelsen av den 28 maj 1886 åligga kommissionär, är en sådan beträffande patent- och varumärkesärendena föga behöfelig. Handlingar kunna sändas med posten; äro de åtföljda av avgifter, tillställas vederbörande kostnadsfria kvitton; utslag samt andra beslut och handlingar översändas med posten, om adress uppgivits; beslut efter anslag förekommer ej i patent- och registreringsverket, meddelanden om förhållanden, angående vilka allmänheten äger erhålla upplysning av den, som hos myndigheten är satt att mottaga inkommande handlingar, lämnas kostnads-

fritt genom byrådirektören å administrativa avdelningen, som genom handbrev lämnar enskilda begärda upplysningar i den omfattning, sådana kunna givas. Omkring 1 200 sådana skrivelser avlätas årligen av honom.

Frågan om anställande ånyo av en kommissionär för nyssnämnda ärenden har emellertid varit under öfvervägande, men har ämbetsverket, som utgått ifrån att kommissionären skulle äga att vid sidan av kommissionärskapet mottaga privata uppdrag, funnit vad mot ett dylikt anställande tidigare åberopats fortfarande äga giltighet.

Beträffande bolagsärenden föreligga andra förhållanden. Visserligen lämnar ämbetsverket även i dessa ärenden vederbörande tillfälle att rätta förefintliga brister i anmälningshandlingarna, innan ärendena avgöras, och på begäran meddelar ämbetsverket i stor utsträckning upplysningar i registreringsfrågor. Dock bereder den verksamhet, som kommissionären såsom sådan utövar, för närvarande en icke oväsentlig lättnad i ämbetsverkets arbete, exempelvis beträffande de talrika beställningar av bevis och avskrifter, som göras genom kommissionären och till honom effektueras. Någon allt för stor svårighet att ordna dessa förhållanden direkt inom ämbetsverket torde emellertid näppeligen finnas, dock säkerligen icke utan anställande av extra arbetskraft.»

Slutligen må i detta sammanhang anmärkas, hurusom expeditionschefen i jordbruksdepartementet ansett, att såsom hittills möjlighet torde böra stå öppen att direkt från departementets byråer komplettera ärende, där så finnes påkallat, samt att, om all komplettering skulle ske genom kommissionär, detta skulle medföra ökade kostnader för allmänheten. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har såsom sin mening uttalat, att, även om kommissionärskapet såsom sådant eller såsom tjänsteåliggande utvidgades till att omfatta ärendens bevakning och annan upplysningsverksamhet gent emot part, borde behöflig komplettering av insända handlingar ombesörjas, såsom nu skedde hos länsstyrelsen, av den tjänsteman, som hade ärendets förberedande om hand.

Frågan, huruvida, i händelse kommissionärfunktionerna skulle påläggas någon tjänsteman hos vederbörande myndighet, det vore möjligt att utsträcka detta åliggande till samtliga de fall, där allmänheten kunde begära biträde med ärende, som fölle under myndighetens verksamhetsområde, har utan något förbehåll bejakats av flera statsdepartement och centrala myndigheter, några länsstyrelser och ett par domkapitel. Ytterligare ett mindre antal myndigheter har besvarat frågan jakande men med tillägg, att reformen icke kunde genomföras utan ökning av arbetskrafterna hos myndigheten.

En del myndigheter hava icke direkt besvarat frågan utan inskränkt sig till ett mer eller mindre kortfattat tillkännagivande, att den ifrågasatta reformen måste anses olämplig.

Ett mindretal av de övriga myndigheterna hava såsom sin mening uttalat, att en öfverflyttning till myndighetens tjänstemän av kommissionärsåliggandena, vare sig dessa bibehölles i sin nuvarande omfattning eller utvidgades på ifrågasatt sätt, icke kunde eller borde genomföras, varemot ett betydande antal — omkring hälften av de tillfrågade myndigheterna — ansett öfverflyttning kunna ske, därest de fall, då allmänheten ägde påkalla tjänstemannens biträde för så kallade kommissionärs göromål, på lämpligt sätt begränsades.

Bland dem, som uttalat sig mot att kommissionärs göromålen till någon än så ringa del öfverflyttades på vederbörande myndighets tjänstemän såsom ett tjänsteåliggande, har kommerskollegium, under åberopande särskilt av sina

Ifrågasatt utvidgning av kommissionärsåliggandena och kommissionärskapet förändring till ett tjänsteåliggande.

erfarenheter från ärenden tillhörande fartygsregistreringssektionen och navigationsskoleinspektörens handläggning, anfört följande.

»Vad angår de till fartygsregistreringssektionen hörande ärendena så avser den ovan antydda anmälningsskyldigheten, såsom framgår särskilt av § 5, jämförd med § 3 i förordningen angående registrering av svenska fartyg, sådana dessa paragrafer numera lyda, en mångfald skilda förhållanden, och beträffande skyldighetens fullgörande gälla detaljerade föreskrifter av både materiell och formell innebörd, delvis rätt så invecklade. Fråga om iakttagande härav kan givetvis mången gång vara nog så tvistig. Tages därtill i betraktande det bristande sinnet för formens betydelse särskilt i vissa fall, icke ovanligt hos de anmälningsskyldiga, är det förklarligt, att anmälningarna ofta, för att icke säga mestadels, äro, då de inkomma — såvitt de icke förmedlats genom kommissionär — mer eller mindre bristfälliga. Det är därför tydligt, att i ärende icke så sällan kan för rättelser eller ärendets fullständigande krävas kommunikation mellan myndigheten och vederbörande sakägare. Härvid är ock att märka, att på ärendes bringande till avgörande utan tidsutdräkt kunna bero rättsverkningar av ekonomisk och annan betydelse för såväl sökanden som tredje man. I all synnerhet gäller detta, då ärende skall föranleda utfärdande eller kompletterande av nationalitetshandling, erforderlig för fartygs nyttjande, varvid kan, till förbyggande av uppehåll för fartyget, ifrågakomma vidtagande av alldeles särskilda åtgärder. Förutom nyssberörda nationalitetshandlingar meddelas en myckenhet bevis och avskrifter, och i stor utsträckning förekomma förfrågningar från allmänheten i ämnen inom sektionens verksamhetsområde. Nu angivna förhållanden göra det förklarligt att, såsom erfarenheten visar, de anmälningsskyldige, då de hava att i nu ifrågavarande angelägenheter hänvända sig till Kollegium, merendels direkt anlita sig av kommissionärs förmedling för ändamålet, därvid denne plägar åtaga sig mot ersättning tillrättaläggandet av ärende, innan det framföres till Kollegium.

De nu lämnade antydningarna, vilka i viss mån äga sin tillämpning jämväl i fråga om ovannämnda ärenden under navigationsskoleinspektörens handläggning, torde kunna giva en viss föreställning om den särskilda betydelsen av kommissionärsinstitutionen med hänsyn till flertalet ärenden, berörande förenämnda två avdelningar inom Kollegium. Den ofta ömtåliga karaktären av dylikt ärende, vilken ibland kan på en gång hava betydelse för såväl det allmänna som sökande och tredje man samt dessutom vara av brådskande art, medför att, om dess tillrättaläggande i den ordning, som här avses, skulle åvila tjänsteman hos Kollegium i denna hans egenskap, menliga följer icke blott för den enskilde utan även för det allmänna lätt skulle kunna inställa sig.

På en statlig tjänstemans skriftväxling ställas faktiskt väsentligt större anspråk i avseende å utformning och precision i allmänhet än på den enskildes. Detta är också ganska naturligt. Genom att sålunda kommissionären-tjänstemannen på grund av sin ställning såsom mera direkt handlande å det allmännas vägnar måste lägga ned betydligt större omsorg i själva skriftväxlingen med sökande än en sådan på eget ansvar handlande mellanhand mellan ämbetsverket och allmänheten, som en kommissionär enligt nuvarande praxis utgör, skulle sannolikt vållas sökande tidsutdräkt, vilken med en formfriare skriftväxling kunde undvikas. En kommissionär, vilken mera handlar som ombud än som tjänsteman med det denne åvilande speciella ansvaret, har ock större tillfälle i allmänhet att handla på ett smidigare och allmänhetens intressen bättre tjänande sätt.

Kommissionären-tjänstemannens ställningstagande till ett ärende av sådan ur olika synpunkter mera ömtålig art, varom här är fråga, får vidare

lätt den innebörden, att det kan sägas i viss mån föregripa ämbetsverkets blivande beslut, något som icke ifrågakommer beträffande kommissionären-ombudets åtgärder i ärendet. Att olägenheter härav kunna vållas synes Kollegium ligga i öppen dag. Såväl härigenom som i den mån ämbetsverkets beslut går emot kommissionären-tjänstemannens redan förut mer eller mindre förutsättningslöst tillkännagivna åsikt kunna lätteligen situationer uppstå, som äventyra ämbetsverkets auktoritet. För undvikande av nu antydda olägenheter av den ifrågasatta anordningen skulle åter ämbetsverket kunna tvingas till förhandsavgöranden, varigenom arbetet kunde komma att förryckas eller en med gott resultat förbunden slutbehandling från ämbetsverkets sida ytterligare fördröjas genom den försening i ärendens komplettering och slutliga beredning, som lätteligen därav vållades.

En ytterligare omständighet, som talar emot den ändring i anordningen av kommissionärsväsendet, vartill i ärendet givits uppslag, synes Kollegium vara det förhållandet, att därav torde komma att förorsakas behov av personalförstärkning och detta så mycket mera som den debitering och indrivning av avgifter för lämnade tjänster, som av föreliggande uppslags realiserande skulle bliva följden, säkerligen komme att förorsaka ej oväsentligt ökat arbete för ämbetsverken. För Kollegii vidkommande är detta i varje fall förhållandet beträffande ej blott de båda här ovan särskilt nämnda avdelningarna utan även industribyråns elektriska sektion.»

Flertalet av de myndigheter, som uttalat sig för kommissionärsåliggandenas överflyttning till vederbörande myndighets tjänstemän, under förutsättning av åliggandenas lämpliga begränsning, hava ansett, att ifrågavarande tjänsteåliggande icke borde utsträckas till andra än de i 1886 års kungörelse angivna kommissionärs göromålen, varvid åtskilliga framhållit, att även med en dylik begränsning av tjänsteåliggandena reformens genomförande skulle nödvändigögra ökning av myndigheternas arbetskrafter. Till stöd för sin uppfattning i sistnämnda avseende har länsstyrelsen i Uppsala län åberopat, att allmänheten numera icke sällan brukade i fråga om varje handa förhållanden, särskilt avseende automobiltrafiken, bilars märke och ägare, framställa förfrågningar, vilkas besvarande i synnerhet vore i hög grad tidsödande.

Åtskilliga myndigheter hava ansett tjänsteåliggandena kunna givas en vidare omfattning, vilket kommit till uttryck genom angivandet av de göromål, som borde undantagas från tjänsteåliggandena. Enligt skilda uttalanden skulle sålunda icke andra göromål behöva undantagas än »bevakningsärenden», utredningar, arkivforskning, uppdrag, som beräknades taga längre tid, ärenden, i vilka erfordrades att kommissionären omhänderhade eller förskotterade penningar, ärenden, som kunde medföra ekonomisk risk, uppdrag, som huvudsakligen hade karaktären av ombudskap, och ärenden, som krävde uppsättning av skrifter eller påkallade särskild utredning.

Enligt några uttalanden borde icke ens alla de till nuvarande kommissionärsåliggandena hörande göromålen överflyttas på tjänsteman, utan tjänsteåliggandena inskränkas till att gälla endast eller huvudsakligen sådana göromål, som avses i kungörelsen den 8 april 1925, nr 85, d. v. s. översändande av bevis om handlingars mottagande.

Medicinalstyrelsen har anmärkt, att även de nuvarande kommissionärs göromålen kunde vara av sådan privat natur, att uppdraget icke borde utföras å tjänstens vägnar. Så vore förhållandet, om uppdraget vore beroende av viss förutsättning, exempelvis om uppdragsgivaren önskade, att hans ansökan till en befattning skulle ingivas, endast i händelse han hade utsikt att erhålla befattningen.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har ansett, att, såsom allmänt rätte-

snöre vid kommissionärs göromålens förändring till tjänsteåliggande torde böra uppställas, att den enskilde vid skriftlig hänvändelse till någon statens myndighet borde kunna påräkna åtminstone lika stort tillmötesgående, som hövligheten vanligen ansåges fordra mellan enskilda, utan att detta tillmötesgående utsatte vederbörande tjänsteman för risken vare sig av åtal för missbruk av fribrevsrätten eller ersättningsskyldighet för i ärendet förekommande telefonsamtal.

Kraftiga invändningar hava gjorts mot kommissionärskapets förändring till tjänsteåliggande. Frånsett att reformen skulle medföra ökade utgifter för statsverket genom anställande av flera tjänstemän — härom äro flertalet myndigheter eniga — skulle den vålla både myndigheterna och allmänheten olägenheter i flera avseenden, vilket skulle framträda mera ju större omfattning kommissionären-tjänstemannens åligganden finge. I nämnda avseende har anmärkts, att tjänsteåliggandenas utsträckning utöver de nuvarande kommissionärs göromålen skulle kunna föranleda missbruk från allmänhetens sida och vara till förfång för myndighetens arbete. Myndigheten skulle så småningom bliva en fullständig upplysnings- och frågebyrå. Särskilt måste befaras, att ett obligatoriskt tillhandagående med upprättande av ansökningar och andra handlingar kunde i fall av konkurrens mellan flera sökande medföra risk med avseende å opartiskheten vid ärendenas handläggning på det förberedande stadiet. Ansökningars och andra handlingars upprättande genom en myndighets tjänsteman skulle ock giva allmänheten anledning antaga, att vad i handlingen anförts skulle av myndigheten utan vidare godtagas. Rättigheten för allmänheten att få felaktigheter och ofullständigheter i avlämnade handlingar tillrättalagda genom kommissionären-tjänstemannen skulle ock lätt leda till slarv av vederbörande sökande eller parter, vilka skulle förlita sig på att befintliga fel eller luckor i handlingarna skulle komma att upptäckas hos myndigheten och efter påminnelse från kommissionären-tjänstemannen kunna rättas utan någon kostnad. Det skulle ock kunna inträffa, att nämnda tjänsteman vid avgörande av ett ärende, som rätteligen ankomme på hans föredragning, på grund av de förberedande åtgärder, som på honom ankommit, vore jävig eller åtminstone icke kunde anses fullt opartisk att deltaga i ärendets avgörande.

Allmänheten skulle vid reformens genomförande i åtskilliga fall bliva sämre betjänad än nu vore fallet vid anlitan av kommissionär. Kommissionären-tjänstemannen hade icke samma anledning som den nuvarande kommissionären att påskynda förberedande åtgärder m. m., och ärendets avgörande komme därför — även om det måste antagas att tjänstemannen skötte sitt åliggande på bästa sätt — att taga längre tid än för närvarande. Icke heller kunde det tänkas, att tjänstemannen, i likhet med vad nu kommissionären ofta gjorde, skulle direkt från annan myndighet införskaffa erforderliga bevis eller handlingar och förskottera avgifter för sådana, och i följd härav skulle ärendenas avgörande ytterligare fördröjas. Allmänheten hade ej heller något ekonomiskt intresse av reformen, då den ju fortfarande finge betala kommissionärsavgifter, fastän i form av stämpelavgifter. Det skulle kunna visa sig, att allmänheten med risk att få vidkännas större utgifter än för närvarande vände sig till enskilda kommissionärer antingen bland myndighetens tjänstemän eller bland utomstående.

Den nu vanligen använda, bekväma formen för uttagande av ersättning för kommissionärs göromålen, nämligen genom postförskott, skulle sannolikt icke kunna bibehållas vid reformens genomförande. Fastställande av ersättningstaxor för alla de olikartade göromål, som vid tjänsteåliggandenas utvidgning utöver de nu kommissionär åliggande ankomme på tjänsteman, måste möta stora svårigheter. Ersättningens uttagande på ifrågasatt sätt

genom stämpelavgifter och kontrollen över stämpelbeläggningen komma att öka myndighetens arbete och möjligen även försena ärendenas redovisning.

Statsverket hade med all sannolikhet icke att emotse någon ekonomisk fördel av reformens genomförande, enär kostnaderna för den behöfliga ökningen av myndigheternas arbetskrafter samt expeditiionsutgifterna icke skulle täckas av inkomsterna genom inflytande stämpelmedel för kommissionärs-görömalens handhavande. Under nuvarande förhållanden vore det ganska vanligt, att kommissionären ombestyrde att begärda avskrifter bleve tagna av myndighetens maskinskriverskor på övertid och mot särskild ersättning. Skulle dessa avskrifter verkställas på ordinarie tjänstetid, komme även av denna anledning statens utgifter att växa. Komme kommissionärstjänstemannens åligganden att utsträckas till ärendenas bevakande och erforderliga komplettering, krävde detta högre kompetens för denne tjänsteman, än vad som erfordrades för kommissionären, och avlöningen till honom måste därför sättas högre än till de tjänstemän, som brukade förordnas till kommissionärer, vilket i sin mån skulle medverka till ökning av statsverkets utgifter i anledning av den ifrågasatta reformen.

Från en del håll har man slutligen, med erinran att vissa uppdrag vore av sådan beskaffenhet, att de omöjligen kunde påläggas en myndighets tjänsteman såsom ett tjänsteåliggande utan måste anförtros åt enskilt ombud, framställt såsom en anmärkning mot kommissionärskapets ifrågasatta förändring, att det sannolikt icke skulle låta sig göra att draga en fast gräns mellan de olika slag av uppdrag, som borde falla inom och utom vederbörandes tjänsteåligganden.

För huvudsakliga innehållet av de från kommissionärerna inkomna uppgifterna och svaren lämnas här nedan en kortfattad redogörelse.

Uppgifter beträffande antalet handlagda ärenden av skilda slag samt behållen inkomst av kommissionärsuppdraget m. m. hava inforrats icke blott för år 1925 utan jämväl för år 1924, i främsta rummet för att man skulle få ett allmänt intryck av, huruvida ärendenas antal och kommissionärernas inkomster visade någon märkbar tendens till ökning, men även för att, i händelse uppgift i något fall ej kunde lämnas för år 1925, man skulle hava ledning av en uppgift för år 1924. Siffrorna för båda åren visa ömsevis ökning och minskning, möjligen i huvudsak någon ökning. Endast i ett par undantagsfall har uppgift saknats beträffande år 1925, så att motsvarande uppgift för år 1924 behövt användas. Nedan lämnade redogörelse avser således förhållandena år 1925.

Hela antalet av kommissionärerna handlagda ärenden av olika slag ställer sig för nedan angivna grupper sålunda:

	Antal kommissionärer				Summa.
	hos departementen, de centrala ämbetsverken och överståthållare-ämbetet.	hos länsstyrelserna		hos domkapitlen.	
		lands-kansliet.	lands-kontoret.		
Med ärenden till antal					
ej överstigande 50	8	—	2	6	16
51— 200	11	1	8	5	25
201— 500	7	4	10	—	21
501—1 000	5	2	2	—	9
1 001—2 000	3	6	—	—	9
överstigande 2 000	1 ¹	14 ²	—	—	15
	35	27	22	11	95

¹ Antalet har uppgått till 7 605.

² För 3 av dessa har antalet överstigit 4 000 men ej 6 000.

Antalet handlagda ärenden, utslutande av sådan beskaffenhet som avses i 1886 års kungörelse, fördela sig på kommissionärer, som härom lämnat uppgift, på följande sätt.

	Antal kommissionärer				Summa.
	hos departementen, de centrala ämbetsverken och överståthållare-ämbetet.	hos länsstyrelserna		hos domkapitlen.	
		lands-kansliet.	lands-kontoret.		
Med ärenden till antal					
ej överstigande 50	9	1	3	6	19
51— 200	13	2	11	5	31
201— 500	6	2	6	—	14
501—1 000	5	6	2	—	13
1 001—2 000	—	7	—	—	7
överstigande 2 000	—	6	—	—	6
	33	24	22	11	90

Vid meddelandet av ifrågavarande uppgifter hava 18 kommissionärer hänfört meddelande om ärendes fortgång eller om behov av ärendes fullständiggande till andra ärenden än sådana, som avses i 1886 års kungörelse, medan 68, därav dock 9 endast i vissa fall, hänfört meddelandena till ärenden, som avses i kungörelsen. 9 kommissionärer hava antingen icke lämnat svar i ämnet eller uppgivit, att meddelandena av ifrågavarande slag icke förekommit.

I vilken utsträckning kommissionärerna utfört kommissionärgöromålen å den för dem såsom tjänstemän fastställda tjänstgöringstiden, framgår av följande sammanställning.

	Antal kommissionärer				Summa.
	hos departementen, de centrala ämbetsverken och överståthållare-ämbetet.	hos länsstyrelserna		hos domkapitlen.	
		lands-kansliet.	lands-kontoret.		
Kommissionärgöromålen hava utförts å tjänstetid					
helt	3	—	—	—	3
till större delen	4	—	3	1	8
” mindre ”	3	8	5	—	16
obetydligt	19	19	14	4	56
icke alls	4	—	—	5	9
	33	27	22	10	92

Av kommissionärerna är 1 icke tjänsteman och 1 har ej besvarat frågan. Det torde böra anmärkas, att av kommissionärer, som utfört kommissionärgöromålen helt å sin tjänstgöringstid, ingen haft flera ärenden än 85 samt att av dem, som utfört göromålen till större delen å tjänstgöringstiden, fem haft mindre antal ärenden än 200, en 362 ärenden och en 480 ärenden.

Kommissionärernas behållna inkomst av sitt arbete med ärenden av beskaffenhet att falla under den myndighets verksamhetsområde, av vilken kommissionären förordnats, har sammanställts i följande tablå.

Behållen inkomst till belopp	Antal kommissionärer				Summa.
	hos departementen, de centrala ämbetsverken och överståthållareämbetet.	hos länsstyrelserna		hos domkapitlen.	
		landskansliet.	landskontoret.		
ej överstigande 100 kr.	8	—	4	10	22
101— 300 »	8	—	3	1	12
301— 500 »	2	2	5	—	9
501— 1 000 »	5	3	6	—	14
1 001— 2 000 »	7	4	4	—	15
2 001— 5 000 »	3	10	—	—	13
5 001—10 000 »	—	7	—	—	7
överstigande 10 000 kr.	1	1	—	—	2
	34	27	22	11	94

Den kommissionär hos departementen m. fl., som haft större inkomst än 10 000 kronor, är den hos patent- och registreringsverket anställda, vilken, såsom förut erinrats, icke är tjänsteman. Hans inkomst har uppgått till 42 000 kronor. Inkomsten för den kommissionär å landskansli, vilkens inkomst överstiger 10 000 kronor, har uppgått till 10 400 kronor. Att inkomsten för denne kommissionär, som är anställd i Jönköpings län, blivit så hög, torde förklaras därav, att erforderligt biträde för göromålets skötande lämnats av en familjemedlem, så att särskilda kostnader för ändamålet ej krävts. Kommissionären hos överståthållareämbetets kansli har icke uppgivit inkomst i andra ärenden än sådana, som utslutande äro att hänföra till 1886 års kungörelse. Denna inkomst har uppgivits till allenast 123 kronor 75 öre.

Summan av de uppgivna, nu ifrågavarande inkomsterna utgör 178 890 kronor 25 öre.

Ehuru uppgifter om kommissionärernas inkomster enbart av sådana ärenden, som utslutande avsett uppdrag enligt 1886 års kungörelse, i flera fall icke kunnat lämnas samt de lämnade uppgifterna dels äro approximativa dels ock i en del fall missvisande, enär uppdrag enligt 1886 års kungörelse av åtskilliga kommissionärer givits en mindre omfattning än av flertalet, lämnas här en sammanfattning av de erhållna uppgifterna.

Behållen inkomst till belopp	Antal kommissionärer				Summa.
	hos departementen, de centrala ämbetsverken och överståthållareämbetet.	hos länsstyrelserna		hos domkapitlen.	
		landskansliet.	landskontoret.		
ej överstigande 100 kr.	11	1	4	8	24
101— 300 »	9	2	5	1	17
301— 500 »	2	1	2	—	5
501—1 000 »	6	3	5	—	14
1 001—2 000 »	1	5	1	—	7
2 001—5 000 »	—	7	—	—	7
överstigande 5 000 kr.	—	3	—	—	3
	29	22	17	9	77

Här ifrågavarande inkomsters sammanlagda belopp uppgår till 64 650 kronor 25 öre.

Flertalet kommissionärer har icke haft kostnader för avlöning av biträde för kommissionärsgörömlens skötande. Att utgifter för avlöning till biträden ej förekommit eller ej blivit högre, än som uppgivits, har i tre fall förklarats därmed, att familjemedlem helt eller i huvudsak lämnat det biträde, som behövs. För dem, som haft utgifter av ifrågavarande slag, gruppera sig dessa på följande sätt.

Uppgifter till belopp	Antal kommissionärer				Summa.
	hos departementen, de centrala ämbetsverken och överståthållareämbetet.	hos länsstyrelserna		hos domkapitlen.	
		landskansliet.	landskontoret.		
ej överstigande 500 kr.	6	8	4	—	18
501—1 000 »	—	4	—	—	4
1 001—2 000 »	—	5	—	—	5
överstigande 2 000 kr.	2	2	—	—	4
	8	19	4	—	31

Uppgivna kostnaderna utgöra tillsammans i avrundat tal 33 000 kronor.

Nästan samtliga kommissionärer hava vid sökandes eller parts underlåtenhet att i förskott inbetala arvode jämte ersättning för stämpel, lösen, porto och rekommendationsavgift låtit därvid bero samt utkrävt betalning vid ärendets slutredovisning. En del hava dock infordrat medel till stämpelavgifter, automobilskatt m. m., särskilt då det gällt större belopp. Ytterst få kommissionärer hava av detta tillvägagångssätt tillskyndats nämnvärd förlust. Endast sju hava haft mera betydande sådana. Största förlusterna hava uppgivits av de båda kommissionärerna å landskansliet i Stockholms län. För dessa, som haft behållen inkomst av kommissionärsuppdraget till belopp av, den ene 6 850 kronor och den andre 6 178 kronor, hava förlusterna uppgått till respektive 300 à 400 kronor samt 500 à 600 kronor.

Endast ett fåtal kommissionärer har uttalat sig i anledning av frågan, huruvida från deras sida funnes några önskemål rörande ändringar i eller tillägg till kungörelsens bestämmelser frånsatt dem, som avse arvodesbeloppen.

De framförda önskemålen åsyfta huvudsakligen:

att, då hos myndighet någon begär att få viss expedition sig tillsänd med posten, expeditionens uttagande och översändande skall ske genom kommissionären,

att, för den händelse ärendes »bevakning» göres till ett kommissionärsåliggande, bestämmelser meddelas om innebörden av detta åliggande och om ersättning för utförande av sådan bevakning,

att föreskrifter meddelas om kommissionärs skyldigheter beträffande sådana grupper ärenden, vilka ligga utom det egentliga kommissionärskapet, och om hans rätt att för utförandet bekomma ersättning efter överenskommelse,

att taxebestämmelserna utsträckas att gälla även andra ärenden än de till kommissionärskapet hörande, så framt kommissionärerna åtagit sig dem,

att förtydligande bestämmelser meddelas om sättet för arvodes debitering i sådana fall, då i samma skrivelse för behandling överlämnas flera ärenden eller då person eljest samtidigt begär särskilda åtgärder,

att särskild ersättning bestämmes för utförande av uppdrag, som kräva besvärligare utredning eller längre tid,

samt att kommissionär, därest han förskotterat erforderliga utgifter i ett ärende, berättigas att härför bekomma särskild ersättning, exempelvis densamma som för enkelt meddelande.

Yttrande.

Innan den av riksdagens revisorer framkastade frågan om kommissionärskapets förändring till ett tjänsteåliggande för en eller flera tjänstemän hos vederbörande myndighet besvaras, torde man böra taga ställning till spörsmålet, i vad mån kommissionärsåliggandena må utsträckas till andra uppdrag än de i 1886 års kungörelse angivna. Att nämligen åliggandena kunna i viss mån utsträckas framgår såväl av det faktum, att kommissionärerna för närvarande sköta ett betydande antal andra uppdrag än dem, som falla under de rena kommissionärs göromålen, som ock av myndigheternas yttranden i frågan. I samband med behandlingen av nämnda spörsmål torde ock böra undersökas en del med kommissionärskapets reformering i nämnda avseende sammanhängande frågor.

Riksdagen har i sin skrivelse den 12 maj 1925, nr 158, uttalat såsom önskvärt, att åt föreskrifterna om kommissionärer hos ämbetsverken gäves ett i så måtto utsträckt tillämplighetsområde, att därunder innefattades i möjligaste mån samtliga de fall, där allmänheten hänvände sig till en hos viss myndighet anställd kommissionär i avsikt att erhålla biträde med ärende, som fölle under myndighetens verksamhetsområde.

Då kommissionär vid fullgörandet av sina åligganden skall vara underkastad tjänstemannaansvar, torde tillämplighetsområdet för ifrågavarande föreskrifter icke kunna utsträckas längre än till sådana fall av hänvändelse från allmänheten, där den påkallade åtgärden kan åläggas kommissionären under dylikt ansvar. Att på enkelt och tillfredsställande sätt avgränsa de uppdrag, som böra anses vara av beskaffenhet att icke kunna lämpligen åläggas kommissionär under tjänstemannaansvar, erbjuder givetvis svårigheter. I princip synas inga andra uppdrag behöva undantagas från kommissionärsåliggandena än sådana, som äro eller måste betraktas såsom ombudsmannauppdrag i mera inskränkt betydelse. Dessa måste undantagas redan av det skäl, att kommissionär icke skall komma i konflikt med gällande bestämmelser, rättegångsbalken 15 kap. 3 §, att fullmäktig ej må vara den, som förr varit fullmäktig för vederdeloman i samma mål. Om kommissionären sålunda från en av parterna i ett mål mottagit uppdrag att bevaka dennes talan, är han, om även andra parten vill begagna sig av honom såsom ombud, förhindrad härtill. Ingen lär väl för övrigt böra vara skyldig att annorledes än efter frivilligt åtagande bevaka talan för enskild person. Till kommissionärs göromålen kunna dock icke hänföras andra uppdrag än sådana, som kommissionären är oförhindrad och även skyldig att åtaga sig.

Men om ock principiellt sett andra uppdrag än de egentliga ombudsmannauppdragen icke behöva undantagas från kommissionärsåliggandena, måste av praktiska skäl även en del andra göromål fränskiljas. Till kommissionär läres i regel icke böra förordnas någon av vederbörande myndighets mera kvalificerade tjänstemän, enär, om sådan förordnas, denne sannolikt skulle få deltaga i avgörandet av ärende, som han behandlat såsom kommissionär, och detta kunde verka menligt å allmänhetens förtroende för myndighetens opartiskhet. Skulle man söka undgå denna svårighet genom att kommissionären icke deltog i avgörandet av de honom som kommissionär anförtrödda ärendena, kunde detta bliva till olägenhet för arbetet hos

myndigheten. Men om således till kommissionär icke bör förordnas mera kvalificerad tjänsteman, följer härav, att kommissionärs göromålen måste begränsas, att kommissionären icke påläggas andra uppgifter än dem, han med sina kvalifikationer kan på ett nöjaktigt sätt fullgöra. Uppgifterna skola ju utföras under tjänstemannaansvar. Med hänsyn härtill synes man böra fastslå, att kommissionärskapet i huvudsak icke bör omfatta annat än rena expeditiönsåtgärder samt lämnande av råd och upplysningar rörande ärendes formella behandling eller i övrigt av så enkel beskaffenhet, att de må kunna lämnas av någon hos myndigheten anställd van tjänsteman utan juridisk utbildning. Drages gränsen för kommissionärs göromålen på nyss angivna sätt, komma från dem att undantagas egentligen endast det hos flertalet administrativa myndigheter jämförelsevis ringa antalet uppdrag, som avse bevakning av parts talan i mål, där motpart finnes, men däremot icke vare sig sådana »bevaknings»-uppdrag, som innebära att hålla uppdragsgivaren underrättad om ett ärendes gång samt om tid och sätt för ärendes avgörande, eller en mångfald andra uppdrag, som nu i regel behandlas såsom fallande utanför kommissionärsåliggandena.

Även inom en sålunda vidgad gräns för kommissionärs göromålen finnas emellertid uppdrag, som rätteligen böra från dem undantagas. Ett uppdrag, exempelvis att lämna viss utredning, kan vara så omfattande, att dess utförande skulle hindra kommissionären att behörigen sköta sin statstjänst eller de vanliga löpande kommissionärsbestyren. Belysande exempel på ärenden av dylik beskaffenhet äro de uppdrag, som, enligt vad en länsstyrelse meddelat, lämnats kommissionären å landskansliet att meddela uppgift å ägare till hos länsstyrelsen registrerade automobiler, å ägare till registrerade automobiler av visst fabrikat och å personer, som erhållit tillstånd att bedriva yrkesmässig automobiltrafik. Det kan även tänkas, att upprättandet av vissa ansökningar eller handlingar lämpligen bör mera allmänt eller för vissa fall undantagas från kommissionärs göromålen, exempelvis på grund av ärendenas beskaffenhet eller med hänsyn till kommissionärens kompetens. Då det lär vara omöjligt att i en författning angiva, i vilken utsträckning uppdrag av nyss antydd art böra undantagas från kommissionärs göromålen, och varje särskild myndighet bäst är i tillfälle att bedöma omständigheterna i det föreliggande fallet, torde avgörandet av nämnda fråga böra överlåtas åt vederbörande myndighet, som må kunna meddela beslut i ärendet såväl generellt i sammanhang med utfärdandet av förordnande för kommissionären som ock därefter, när i särskilda fall anledning därtill föreligger.

Till spörsmålet om kommissionärskapets omfattning hör också frågan, huruvida kommissionär skall äga att med förbigående av den myndighet, som förordnat honom, från diarier, koncept eller andra handlingar, vilka hos myndigheten äro för allmänheten tillgängliga, själv meddela eller annorledes anskaffa uppgift, redogörelse eller avskrift, för vilken, därest den expedieras av myndigheten, stämpelavgift eller expeditiönslösen enligt gällande bestämmelser skall utgå. Denna fråga berör två stridiga intressen. För allmänheten är det givetvis en fördel, att kommissionären till minskande av kostnaden för anskaffande av erforderliga handlingar har rättighet och skyldighet i berörda hänseende. För statsverket och, där expeditiönslösen ännu tillkommer vederbörande expeditiönshavare, för denne är däremot tillvaron av en dylik rätt och skyldighet icke önskvärd, enär de genom densamma berövas viss inkomst. Även om den förlust, varom det här kan bliva fråga, icke är särdeles betydande, synes man icke böra giva företräde åt allmänhetens intresse i frågan. Kommissionärskapets syfte i förevarande fall kan nämligen icke vara att förbilliga de handlingar, som expedieras av vederbörande myndighet, utan endast att bereda allmänheten möjlighet att mot billig kostnad få

handlingarna sig tillhanda. Kommissionärens ställning till den myndighet, som förordnat honom, torde också vara sådan, att framställning hos honom om erhållande av viss handling, som expedieras av myndigheten, måste anses vara riktad till myndigheten. Kommissionärens uppgift är icke att träda i myndighetens ställe utan att vara förmedlare mellan myndigheten och allmänheten. Verkställes utarbetandet av den handling, det gäller att anskaffa, av kommissionären eller annan tjänsteman hos myndigheten på deras tjänstgöringstid, bör ersättningen för handlingen uppenbarligen tillkomma statsverket och eventuellt vederbörande expeditionshavare. Förlägges utarbetandet till annan tid, kommer detsamma i alla händelser sannolikt att utföras å tjänstelokalerna och med användande av myndighetens skrivmaterialier.

Frågan om kommissionärskapets omfattning sammanhänger slutligen med det av riksdagens justitieombudsman framförda spörsmålet, huruvida icke i samband med en fullständig reglering av kommissionärsverksamheten det borde förbjudas kommissionär att inför den myndighet, som förordnat honom, idka advokatverksamhet utanför den fastställda ramen för kommissionärs-göromålen. Därest kommissionär tillåtes att åtaga sig andra uppdrag hos myndigheten än kommissionärs-göromålen, kommer han, såsom justitieombudsmannen påpekat, i en ömtålig dubbelställning. Han kan från samma uppdragsgivare i ett och samma ärende mottaga uppdrag, av vilka det ena faller inom och det andra utanför ramen för kommissionärskapet. För behandlingen av det förra är han underkastad tjänstemannaansvar och fastställd taxa för sina ersättningsanspråk, beträffande det senare slaget uppdrag är han bunden varken av tjänstemannaansvar eller bestämmelser rörande sitt arvode. För uppdragsgivaren, som ej gör sig reda för att det av honom lämnade uppdraget till vissa delar är av olika natur, kan den olikartade debiteringen av arvode för de särskilda åtgärderna framstå såsom godtycklig och orättvis. För kommissionären innebär friheten från band i fråga om arvodesbeloppen en frestelse att debitera oskäligen arvodet. Det är just på denna punkt, som riksdagens revisorer funnit anledning till anmärkningar mot en del kommissionärer. Rättigheten för kommissionär att syssla med uppdrag hos myndigheten utanför kommissionärskapets ram innefattar för allmänheten mången gång ett riskmoment. Allmänheten räknar knappt med den eventualiteten, att en kommissionär kan sakna förmåga att utföra de uppdrag hos myndigheten han åtagit sig. Om därför förlust eller skada uppstår genom kommissionärens bristande förmåga att tillvarataga en uppdragsgivares rätt och bästa, kommer uppdragsgivaren svårligen att inse sin egen andel i denna förlust, utan skjuter säkerligen skulden ytterst på myndigheten under förmenande, att olämplig person förordnats till kommissionär. Även om detta är obefogat, lär dock icke kunna förnekas, att staten har viss andel i skulden, så länge kommissionär tillåtes att syssla med andra uppdrag hos myndigheten än dem, som tillhöra kommissionärskapet. En kommissionärs saknad av erforderlig kompetens för behandling av sådana uppdrag kan dessutom verka menligt för myndigheten själv, dels därigenom att dess mera kvalificerade tjänstemän av kommissionären bliva alltför mycket anlitade för meddelande av råd och anvisningar, dels ock på sådant sätt, att där kommissionären missuppfattar eller felaktigt återgiver erhållna råd och anvisningar, skulden till felet lätt nog kommer att återfalla på den av kommissionären rådfrågade tjänstemannen. Av sålunda anförda skäl bör kommissionär ej tillåtas att åtaga sig andra uppdrag hos den myndighet, som förordnat honom, än dem, som tillhöra hans kommissionärs-göromål.

I anslutning till sist berörda fråga må anmärkas, att, därest hos en myndighet två eller flera kommissionärer förordnats med skilda verksamhets-

områden, sålunda förordnad kommissionär icke bör få åtaga sig uppdrag, vilka till sin natur eller huvudsakliga del falla utom hans eget verksamhetsområde. Där ett till viss kommissionär hörande uppdrag till någon del faller inom annan kommissionärs verksamhetsområde, torde för uppdragets fullgörande i denna del den förra kommissionären böra anlita den senare. Denna anordning står i överensstämmelse med den här förut hävdade principen, att kommissionär icke må syssla med andra uppdrag än sådana, för vilkas utförande han kan antagas hava erforderlig kompetens, samt synes ändamålsenlig till undanröjande av olämplig konkurrens emellan olika kommissionärer hos samma myndighet.

Därest i enlighet med här ovan uttalad mening kommissionär icke tillåtes att åtaga sig andra uppdrag inom myndighetens verksamhetsområde än dem, som tillhöra hans kommissionärskap, är det uppenbart, att han *i sin egen- skap av kommissionär* icke bör få syssla med uppdrag, fallande utom myndighetens verksamhetsområde. Från denna regel torde emellertid böra göras undantag för de ej sällsynt förekommande fallen, då för komplettering av ett egentligt kommissionärsärende behöver vidtagas åtgärd, som faller utom myndighetens verksamhetsområde. Undantagen böra dock begränsas till uppdrag av mera enkel och formell natur, såsom införskaffande av handling — exempelvis ålders- och frejdbetyg m. m. dylikt — som skall expedieras av annan myndighet. Uppdragsgivaren är i sådana fall givetvis bäst be- tjänt med att anskaffningen sker direkt genom kommissionären och icke genom uppdragsgivaren själv, efter det han av kommissionären underrättats om behovet av ärendets komplettering. Det senare sättet skulle nämligen medföra omgång och dröjsmål med ärendets avgörande. Förutsättningen för att nyssnämnda göromål skola kunna hänföras till kommissionärskapet är givetvis, att kommissionären åtagit sig dem, ty mot sitt bestridande lär han ej kunna åläggas att utföra dem. Åtagande synes dock ej böra hava skett direkt, utan må anses föreligga, då kommissionären utför göromålen utan att i förväg meddela uppdragsgivaren, att de falla utom kommissionär- skapet. Den sålunda ifrågasatta utvidgningen av kommissionärgöromålen torde vara att förorda icke blott från allmänhetens synpunkt utan även så- som underlättande en lämplig anordning av kommissionärens redovisning för mottagna uppdrag och vidtagna åtgärder.

På sätt justitieombudsmannen i sin här förut berörda skrivelse framhållit samt jämväl här ovan i övrigt berörts, är det av synnerlig vikt, att kom- missionär icke vid utförande av göromål, som falla utom hans kommissionär- skap, för uppdragsgivaren framstår såsom kommissionär. Om därför den, som förordnats till kommissionär, åtager sig uppdrag, som ej tillhöra hans kommissionärgöromål, bör det vara honom förbjudet att på något sätt, exempelvis genom annonsering eller vignetryck å skrivpapper och kuvert, bibringa dem, som anlita honom för dylika uppdrag, att dessa av honom utföras i hans egenskap av kommissionär. Vidare är det för granskningen av kommissionärs arvodesräkning av betydelse, att i densamma ej upptagas andra åtgärder än sådana, som falla under kommissionärskungörelsens taxe- bestämmelser. Det är fördenskull nödvändigt, att i arvodesräkning beträf- fande kommissionärsuppdrag icke upptages ersättning för åtgärder, som ej tillhöra kommissionärgöromålen. Bestämmelser i nyss berörda syften torde dock icke kunna meddelas, om icke åtgärder, som erfordras för komplette- ring av ett egentligt kommissionärsärende, kunna få räknas till kommissio- närgöromålen. Då nämligen åtgärder av dylik art förekomma rätt ofta, skulle deras redovisning fristående från kommissionärskapet medföra olägen- het både för uppdragsgivaren och kommissionären. Sannolikt måste ock ärendenas fristående behandling och redovisning få till följd ökade anspråk på ersättning för ärendenas utförande.

Det torde vara nödvändigt, att kommissionären, därest han finner ett honom såsom sådan lämnat uppdrag vara av beskaffenhet att icke tillhöra hans kommissionärskap, ofördröjligen härom underrättar uppdragsgivaren, så att denne må kunna för uppdraget anlita annan person. Kan sådant meddelande icke lämnas uppdragsgivaren eller hans bud personligen och handlingarna i ärendet samtidigt återställas, bör skriftlig underrättelse lämnas och handlingarna genom postverket översändas till uppdragsgivaren. Då detta lärer böra ske kostnadsfritt, bör underrättelsen jämte handlingarna överlämnas till vederbörande myndighet för att med tjänstepost skickas till uppdragsgivaren.

Sedan frågan angående kommissionärskapets omfattning sålunda blivit behandlad, återstår att undersöka, huruvida ett på här ovan ifrågasatt sätt utvidgat kommissionärskap lämpligen må kunna överflyttas på en eller flera tjänstemän hos vederbörande myndighet såsom ett tjänsteåliggande. Att kommissionärskapet med dess nuvarande omfattning skulle förändras till ett tjänsteåliggande synes knappt kunna ifrågakomma. Vid en dylik anordning finge allmänheten för en del uppdrag hos myndigheten vända sig privat till tjänstemän hos myndigheten eller andra personer. Då detta givetvis skulle medföra mera besvär och större kostnader än för närvarande, kunde allmänheten finna med sin fördel förenligt att gå statens kommissionär alldeles förbi.

Om, såsom det vill synas, betänkligheter icke behöva hysas mot att under tjänstemannaansvar ålägga kommissionärerna de göromål, som med kommissionärskapets ovan föreslagna omfattning skulle tillhöra dem, torde intet hindra, att samma göromål påläggas statstjänstemän såsom ett tjänsteåliggande, ty någon väsentlig skillnad lärer knappt förefinnas mellan göromålens utförande under tjänstemannaansvar eller deras verkställande såsom ett tjänsteåliggande. Någon anmärkning härutinnan har icke heller under ärendets behandling framkommit. Däremot hava i andra avseenden framförts betänkligheter och invändningar mot reformens genomförande.

Det har bland annat påståtts, att kommissionärgöromålen vid deras förändring till ett statsavlönat tjänsteåliggande icke skulle komma att utföras med samma intresse och raskhet, som om de verkställas mot särskilt kommissionärsarvode. Även om det ligger en viss sanning i detta påstående, torde denna anmärkning dock vara av ringa betydelse. I flertalet fall och sedan den nya ordningen fungerat någon tid, skulle säkerligen ingen befogad anmärkning kunna göras mot tjänstemännens sätt att sköta kommissionärgöromålen. Skulle man med uppdragens skyndsammare behandling åsyfta de fall, då kommissionär genom påverkan åstadkommer, att ett åt honom överlämnat ärende genom snabbare expedition eller eljest erhåller en mera gynnad ställning än andra ärenden, vore det en fördel, om en sådan mindre tillfredsställande tingens ordning kunde genom reformen undanrödjas.

En allvarligare invändning mot reformen ligger i anmärkningen, att dess genomförande skulle kräva ökning hos vederbörande myndigheter av såväl arbetskrafter som expeditjonskostnader och att statsverkets härav föranledda kostnader icke skulle täckas av avgifterna för kommissionärgöromålens utförande.

I de fall, där kommissionärgöromålen icke för närvarande äro flera, än att de helt eller till större delen kunna av kommissionären utföras å den för honom såsom tjänsteman fastställda tjänstgöringstiden, torde anmärkningen visserligen kunna anses obefogad, ty i dessa fall skulle ökningen av arbetskrafter och expeditjonskostnader bliva ytterst obetydlig och fördenskull avgifterna för kommissionärgöromålens utförande säkerligen, åtminstone i

genomsnitt, lämna överskott. Men annorlunda ställer sig saken i de övriga till antalet mycket övervägande fall, där kommissionärs göromålen nu äro så omfattande, att för deras utförande kommissionären i huvudsak använder annan tid än den för honom såsom tjänsteman bestämda tjänstgöringstiden eller till och med behöver anlita biträde. Av de från kommissionärerna infordrade uppgifterna framgår, att av de 92 kommissionärer, som lämnat uppgift om i vilken utsträckning kommissionärs göromålen utförts å den fastställda tjänstgöringstiden, 11 stycken höra till den förra och 81 stycken till den senare av förenämnda grupper. Hos flertalet av de myndigheter, där kommissionären hör till den senare gruppen, torde reformens genomförande få antagas medföra ökning av arbetskrafterna, vare sig kommissionärs göromålen ordnas så, att kommissionären-tjänstemannen för desamma använder ungefär lika mycket av sin tjänstgöringstid, som för närvarande kommissionären behöver, och extra arbetskraft anställs för utförande av de kommissionärs göromål, som nu utföras av kommissionären själv utom den egentliga tjänstgöringstiden och av hans biträde, eller på sådant sätt, att kommissionären-tjänstemannen i första hand ägnar sin tid åt kommissionärs göromålen och att för utförande av den del av de egentliga tjänsteåligganden, vilka han på grund härav hindras att verkställa, anställs särskild arbetskraft.

Det är säkerligen icke möjligt att med ledning av den nu tillgängliga utredningen ens tillnärmelsevis beräkna, vilken ökning av vederbörande myndigheters arbetskrafter och statsverkets därav följande utgifter skulle följa av reformens genomförande. Om det emellertid kunde antagas, att det arbete med kommissionärs göromålen, som hittills utförts av kommissionärerna själva utom deras tjänstgöringstid, vore av den omfattning, att dess utförande på tjänstetiden skulle motsvara ungefär 40 tjänstemäns hela tjänstgöringstid, och om man kunde nöja sig med, att de för göromålens utförande avsedda tjänstemännen ägde ungefär samma kompetens, som gemenligen är föreskriven för befattningshavare i femtonde lönegraden vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, och således hade en genomsnittlig avlöning av 4 500 kronor, skulle, fränsett dyrtidstillägg till tjänstemännen, utgifterna för reformens genomförande uppgå till ungefär samma belopp, 178 000 kronor, vilket enligt kommissionärernas förenämnda uppgifter utgjort sammanlagda beloppet av deras behållna inkomster under år 1925. Det är dock ingalunda säkert, att statsverkets motsvarande inkomst skulle komma att uppgå till nämnda belopp. I de av kommissionärerna uppgivna inkomsterna ingå arvoden för de nuvarande rena kommissionärs göromålen med deras hittillsvarande belopp. Då dessa erkänt äro för låga och måste något höjas, även om kommissionärskapet blir ett tjänsteåliggande, skulle visserligen inkomsten av nyssnämnda göromål sannolikt bliva högre för statsverket, än vad de varit för kommissionärerna. Men å andra sidan torde inkomsterna av kommissionärs göromålen i övrigt bliva mindre för statsverket, än vad de varit för kommissionärerna. Arvoden för andra uppdrag än de rena kommissionärs göromålen hava av kommissionärerna fått debiteras fritt, och det synes knappt kunna antagas, att stämpelavgifterna för ifrågasatt göromål skulle kunna fastställas till belopp, motsvarande de fritt debiterade arvoden. Härtill kommer, att de uppdrag, för vilka dessa arvoden debiterats, till viss del äro av beskaffenhet att falla utom den här ovan ifrågasatta ramen för kommissionärskapet och att man således även av denna orsak icke kan räkna med, att vad som skulle kunna inflyta i stämpelavgifter för de nya ärenden, med vilka kommissionärskapet här ovan föreslagits skola utökas, skulle motsvara den del av kommissionärernas behållna inkomst, som belöper på de fritt debiterade arvoden och

som synes utgöra ungefär två tredjedelar av hela inkomsten. Vid beräkning av statsverkets utgifter för kommissionärskapets övertagande bör vidare ihågkommas, att de nuvarande kommissionärernas utgifter för biträde m. m., vilka kommissionärerna avdragit vid uppgivandet av sin behållna inkomst, måste antagas vara betydligt lägre, än vad motsvarande utgifter skulle bli vid kommissionärskapets förändring till ett tjänsteåliggande. Slutligen måste ock, på sätt flera myndigheter erinrat, debiteringen av avgifterna till statsverket för kommissionärsgörörelsens utförande samt kontrollen över debiteringen antagas komma att kräva ej så obetydligt besvär samt kostnader.

Enär således de ekonomiska konsekvenserna för statsverket av kommissionärskapets förändring till ett tjänsteåliggande icke för närvarande kunna bedömas, torde försiktigheten kräva, att man låter anstå med den ifrågasatta reformens genomförande, tills någon erfarenhet vunnits, vilka resultat ett i avseende å organisation och arvodesbelopp lämpligen reformerat kommissionärskap kommer att få beträffande kommissionärernas behållna inkomst. Utredning i sistnämnda avseende bör kunna vinnas genom att kommissionär ålägges att i sitt diarium införa anteckningar om debiterade arvoden och kostnader samt att årsvis lämna summarisk redogörelse härutinnan. I denna redogörelse bör ock summariskt angivas kostnader för biträde, där sådant använts, samt andra liknande utgifter, vilka icke hänföra sig till visst ärende. För att uppgifterna från diariet må bli likformiga och mera värdefulla, bör formulär för diariet fastställas och föreskrifter meddelas om sättet för dess förande. Anteckningarna i diariet synas även kunna bli lämpligt material för bedömning, huru, i händelse kommissionärskapet förändras till tjänsteåliggande, debiteringen av stämpelavgifterna och kontrollen av stämpelbelägningen böra ordnas.

Då kommissionärskapet sålunda enligt min mening icke för närvarande bör förändras till ett tjänsteåliggande, och gällande bestämmelser i ämnet synas mig böra i åtskilliga avseenden reformeras och kompletteras, framför allt så vitt de avse kommissionärskapets omfattning, har jag utarbetat förslag till ny kungörelse. Därvid har den ledande synpunkten varit, att kommissionärskapet ordnas så, att det utan större förändringar till omfattningen må kunna överflyttas på en eller flera tjänstemän hos vederbörande myndighet, om sådant framdeles skulle finnas ändamålsenligt.

Någon särskild motivering för de föreslagna bestämmelserna utöver vad här ovan anförts har icke syns mig erforderlig utom i här nedan berörda frågor.

3 §.

Det hittillsvarande kungörandet av meddelade och återkallade kommissionärsförordnanden likasom socialdepartementets årliga kungörande av namnen å alla dem, som vid årets början innehava förordnande, torde böra upphöra, på sätt en del myndigheter ifrågasatt. Socialdepartementets årliga kungörelse synes hava sin huvudsakliga betydelse såsom en officiell underrättelse om hos vilka myndigheter vid varje års början kommissionär finnes anställd. Kungörandet av kommissionärernas namn är av ringa vikt, ej blott därför, att den, som vill anlita kommissionären hos en viss myndighet, ej behöver känna kommissionärens namn, utan även emedan den kommissionär, som har förordnande vid årets början, ofta avgår under året.

Den, som behöver veta, huruvida kommissionär finnes hos en viss myndighet, och kommissionärens namn, kan lättare erhålla underrättelse härom genom statskalendern, som torde finnas att tillgå i varje bokhandel, än genom anskaffandet av det nummer av de allmänna tidningarna, där socialdepartementets ifrågasvarande kungörelse är införd.

Införandet i länskungörelserna av underrättelse om meddelade och återkallade förordnanden för kommissionärer i orterna saknar i stort sett praktisk betydelse, då länskungörelserna icke äro någon lätt tillgänglig publikation och dess innehåll icke når det stora flertalet av allmänheten.

Enklaste sättet att få veta, huruvida kommissionär finnes hos en viss myndighet, och kommissionärens namn, torde vara att man vänder sig direkt till myndigheten genom telefon eller brev.

Den, som vill anlita kommissionär, torde böra beredas tillfälle att vid personligt besök hos myndighet, där kommissionär är anställd, taga del av gällande bestämmelser om kommissionärs åliggande och hans rätt till ersättning. För detta ändamål bör ett exemplar av kommissionärskungörelsen finnas anslagen hos varje myndighet, där kommissionär är anställd.

Det synes ock vara i sin ordning, att till ledning för allmänheten hos myndigheten anbringas anslag med underrättelse om förordnad kommissionärs namn och mottagningstid samt, där mera än en kommissionär anställts, var och ens verksamhetsområde.

6 och 7 §§.

Vid tillmätandet av kommissionärsarvodena synes man icke skäligen kunna företaga en så kraftig höjning av de nuvarande arvodena, som i allmänhet föreslagits i myndigheternas ovan återgivna yttranden. Myndigheternas om-döme i denna fråga hava nämligen grundats på de vid tiden för yttrandenas avgivande rådande abnorma prissförhållandena. Sedan penningvärdet numera stigit ej så obetydligt, torde de i kungörelseförslaget upptagna arvodesbeloppen få anses utgöra en skäligen höjning av de hittillsvarande arvodena, i all synnerhet när hänsyn toges till förslaget i 7 §, att kommissionär skall åtnjuta viss ersättning, då han förskjuter medel till porto och andra utgifter.

En särskild ersättning till kommissionären för att han förskjuter erforderliga medel måste anses väl motiverad, såväl därmed att det för allmänheten är en stor förmån att slippa besväret med insändande av medel, vilkas belopp i förväg icke kan beräknas, som ock enär medlens förskjutande är förenad med viss risk och den inflytande ersättningen erbjuder möjlighet att täcka uppkommande förluster på personer, som underlåta att fullgöra sin betalningsskyldighet. Om kommissionär icke kan hos uppdragsgivare utfå ersättning för sitt förskott, så vitt det avser expeditionslösen och särskilda avgifter till statsverket, bör han vara berättigad att mot återställande av den eller de handlingar, som utgöra bevis om utbetalningen, återfå vad han för dem erlagt, expeditionslösen av vederbörande expeditionshavande och avgifterna av statsverket. Även om i nämnda fall kommissionär beredes ersättning för förskjutna medel, kvarstå så många risker till förlust, att den föreslagna provisionersättningen är fullt motiverad. Kommissionär skulle nämligen vid sakägarens insolvens gå miste om icke blott sitt förskott för andra utgifter än förenämnda, exempelvis portoavgifter och ersättning till biträde, utan även sitt arvode.

9 §.

Det torde visserligen icke inträffa så ofta, att den, som anlitat kommissionär, tredska att gottgöra kommissionärens arvode och förskott, men dylika fall äro dock tillräckligt många för att man bör bereda kommissionären möjlighet att utfå sin ersättning på ett enklare sätt, än om fordringen skall uttagas enligt lagen den 26 april 1907 om handräkning för fordran eller efter stämning till domstol. Kommissionärens ersättningsanspråk är

så klart, att utmätning bör kunna få ske direkt på kommissionärens räkning, sedan den blivit granskad och godkänd av vederbörande expeditionshavande hos myndigheten, där kommissionären är anställd. Då nämnda indrivningsförfarande såsom bekant tillämpas vid uttagande av expeditionsavgifter, torde detsamma lämpligen kunna komma till användning för indrivning av kommissionärens ersättning, som i de fall, där indrivning kommer att påkallas, sannolikt till övervägande del utgöres av expeditions- eller andra liknande avgifter.

10 §.

Föreskrifter torde icke kunna undvaras om ordningen för fastställandet av kommissionärens ersättning, i händelse den, som anlitat kommissionären, vill göra anmärkning mot dennes ersättningsanspråk. Prövningsförfarandet bör med hänsyn till ersättningsbeloppets i regel obetydliga storlek ordnas så enkelt och på för sakägaren billigt sätt som möjligt. Ur dessa synpunkter synes lämpligt att överlämna prövningen åt den myndighet, där kommissionären är anställd. Denna ordning är ändamålsenlig även därför, att myndigheten i sammanhang med prövningen av ersättningsfrågan beredes tillfälle att undersöka, huruvida kommissionären vid ersättnings debitering gjort sig skyldig till förseelse, som bör föranleda särskild åtgärd, samt tillse, att belopp, som kommissionären obehörigen uppburit, av honom återbäres till sakägaren.

Vidare torde erfordras bestämmelser om förfarandet i sådana fall, då kommissionären för förseelse i utövningen av sin befattning skall ställas till ansvar såsom tjänsteman. Om, såsom kungörelseförslaget åsyftar, alla kommissionärens uppdrag komma att utföras under tjänstemannaansvar, bliva dylika bestämmelser mera nödvändiga än hittills.

11 §.

Såsom framgår av redogörelsen för myndigheternas yttrande i den föreliggande frågan, hava en del myndigheter uttalat såsom sin mening, att, även om kommissionärskapet utvidgas till att omfatta ärendes bevakning och annan upplysningsverksamhet, borde tjänsteman, som hade att till föredragning bereda ett ärende, äga att å tjänstens vägnar meddela sig med vederbörande sökande eller annan part för ärendets komplettering eller för annat ändamål, där han så funne lämpligt. Enligt yttrandena tillämpas ock ett dylikt förfarande redan, på en del håll i tämligen stor utsträckning. Då man emellertid i ett par fall ifrågasatt riktigheten av att myndighetens tjänstemän i enskilda ärenden tjänstevägen meddela sig med vederbörande part, torde vara lämpligt att uttrycklig föreskrift meddelas, som legaliserar förenämnda praxis. Motsvarande föreskrift finnes redan i stadgan med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning, 47 §.

Förslag

till

kungörelse angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter.

Kungl. Maj:t har med upphävande av kungörelsen angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter den 28 maj 1886 förordnat som följer:

1 §.

Hos varje statsdepartement med undantag av utrikesdepartementet, där, i anseende till redan brukligt sätt för meddelanden mellan departementet och allmänheten, nu ifrågavarande anordning icke erfordras, hos socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, kammarkollegium, statskontoret, kammarrätten, generaltullstyrelsen, statistiska centralbyrån, riksräkenskapsverket, skolöverstyrelsen, universitetskanslersexpeditionen, statens pensionsanstalt, domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, försäkringsinspektionen, varje Kungl. Maj:ts befallningshavande och annan överexekutor samt varje domkapitel, skall finnas anställd en kommissionär med åliggande att under tjänstemannaansvar tillhandagå den, som honom därom anlitar, i de avseenden denna kungörelse bestämmer och att ställa sig kungörelsens föreskrifter i övrigt till efterrättelse.

Där så finnes nödigt, må ytterligare en eller flera kommissionärer anställas. Där så sker, skall för varje kommissionär bestämmas särskilt verksamhetsområde, omfattande viss avdelning eller vissa grupper ärenden hos myndigheten.

Till kommissionär bör företrädesvis antagas hos myndigheten anställd tjänsteman. I regel bör icke antagas tjänsteman med högre avlöning än den, som enligt avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, tillkommer ordinarie tjänsteman i femtonde lönegraden.

2 §.

Förordnande för kommissionär meddelas hos statsdepartement av departementschefen samt eljest av vederbörande myndighet. Meddelat förordnande kan återkallas; däröver må klagan ej föras.

3 §.

Hos myndighet, där kommissionär är anställd, skall finnas anslagen utom ett exemplar av denna kungörelse uppgift å den eller de personer, som äro förordnade till kommissionärer, samt var och ens verksamhetsområde och mottagningstid.

4 §.

Den, som med begagnande av allmänna posten vill anlita kommissionär, äger att därom meddela sig med denne i betalt brev, ställt till »kommissio-

nären» hos den myndighet, där kommissionären är anställd, eller, där hos myndigheten finnes anställd mera än en kommissionär, till »kommissionären» för den afdelning eller den grupp ärenden hos myndigheten, dit det föreliggande ärendet hör.

Äro två eller flera kommissionärer förordnade, skall den, som meddelar förordnande, emellan dem efter ty lämpligt prövas fördela de uppdrag, vilka icke uttryckligen äro till viss kommissionär lämnade.

5 §.

1 mom. Kommissionär är skyldig att hos den myndighet, där han är anställd, tillhandagå den, som honom därom anlitar, med utförande av angivet uppdrag, såsom att ingiva ansökningar och andra handlingar, uttaga och översända expeditioner och andra handlingar, anskaffa och översända avskrifter och bevis, mottaga och inbetala eller utkvittera och översända medel, underrätta om ärendes fortgång, behov av dess komplettering och dag, då beslut efter anslag meddelas, eller från diarier, koncept och andra handlingar, vilka hos myndigheten äro tillgängliga för allmänheten, lämna uppgift, redogörelse eller bevis, som det icke enligt gällande stämpelförordning eller förordningen om expeditionslösen tillkommer myndigheten att expediera. Dock är kommissionär icke skyldig att bevaka parts talan i mål eller ärende, där motpart finnes, samt ej heller att i vidsträcktare mån, än vad myndigheten vid hans tillsättning eller eljest bestämt, biträda med uppsättande av ansökningar eller andra handlingar eller med råd och anvisningar.

Kommissionär må icke hos den myndighet, där han är anställd, åtaga sig andra uppdrag än dem, som åligga honom såsom kommissionär.

Har någon direkt hos myndigheten gjort framställning om vidtagande av åtgärd, som rätteligen ankommer på kommissionären, skall ärendet överlämnas till denne, som det då åligger att omedelbart underrätta uppdragsgivaren om ärendets mottagande.

2 mom. Kommissionär äger icke att i denna sin egenskap åtaga sig andra utom myndighetens verksamhetsområde fallande uppdrag än sådana, som avse komplettering av visst på hans åtgärd beroende kommissionärsärende, såsom införskaffande av bevis eller andra handlingar från annan myndighet. Har dylik kompletterande åtgärd av kommissionär utförts, utan att han därför underrättat uppdragsgivaren om att åtgärden icke tillhör kommissionärsgörömlen, skall åtgärden anses ingå såsom ett led i kommissionärsuppdraget och ersättning för utförandet utgå enligt denna kungörelse.

Åtager sig kommissionär uppdrag utom myndighetens verksamhetsområde av annan beskaffenhet, än som avses i nästföregående stycke, må han icke, vid äventyr av ansvar såsom för tjänstefel, på något sätt bibringa dem, som anlita honom för dylika uppdrag, den uppfattningen, att han utför uppdragen i egenskap av kommissionär.

Finner kommissionär honom i denna hans egenskap lämnat uppdrag vara av beskaffenhet att icke tillhöra hans kommissionärskap, åligger det honom att ofördörligen kostnadsfritt underrätta uppdragsgivaren härom och därvid återställa mottagna handlingar i ärendet. Kan underrättelse icke lämnas och handlingarna ej återställas till uppdragsgivaren eller hans bud personligen, skall skriftlig underrättelse jämte handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande myndighet för att med tjänstepost översändas till uppdragsgivaren.

3 mom. Kommissionär åligger att å tid, som bestämmes av den, vilken

meddelar förordnande, vara tillstådes för att mottaga uppdrag och ankommande brev.

Kommissionär skall ock vara pliktig att över mottagna uppdrag och brev föra diarium enligt fastställt formulär. I diariet skall för varje ärende införas anteckningar om mottagna medel, verkställda åtgärder samt debiterade arvoden. Kommissionären är skyldig att på myndighetens begäran lämna uppgifter från diariet samt om sådana utgifter för uppdragets fullgörande, som icke hänföra sig till visst ärende. Ärende, som avses i 2 mom. andra stycket här ovan, må icke i diariet införas.

6 §.

Kommissionär äger att i arvode åtnjuta:

- a) för handlingar ingivande, för uttagande och översändande av beslut med eller utan i ärendet ingivna handlingar utom värdehandlingar eller för anskaffande och översändande av avskrift, bevis eller annan av myndigheten expedierad här förut icke avsedd handling kr. 1:—
- b) för uppsättande av enklare ansökning eller anmälan » 1: 25
- c) för medels mottagande och inbetalning för annat ändamål än till gäldande av expeditions- eller särskilda avgifter, för medels eller värdehandlings uttagande och översändande eller för meddelande genom post, telefon eller telegraf av underrättelse eller avisning » 1: 50

och d) för annat uppdrag belopp, som i brist på överenskommelse bestämmes av den, som förordnar kommissionär;

dock skall för muntlig underrättelse från diariet och handlingar, som hos myndigheten äro för allmänheten tillgängliga, arvode icke utgå, därest endast obetydlig tid kräves för uppdragets fullgörande.

Ovan stadgat arvode utgår för varje särskild åtgärd, dock att, om i samma ärende vidtagits flera åtgärder, arvode för åtgärder tillhörande gruppen a) skall utgå, därest samtliga åtgärderna tillhöra denna grupp, med 50 öre för varje åtgärd utöver den första och eljest med 50 öre för varje, samt att, om kommissionär av samme person samtidigt mottagit flera uppdrag och dessa icke avse annan åtgärd än ingivande av handling, arvode skall utgå med 50 öre för varje sådan åtgärd utöver den första.

Såsom *en* åtgärd skall anses, då i samma ärende två eller flera åtgärder samtidigt vidtagas, såsom då expeditioner utlösas eller i samband med utlösen av expedition gäldas särskilda, å expedition ej debiterade avgifter.

Översändande av värdehandling skall ske under öppen assurance, så framt icke uppdragsgivaren uttryckligen begärt annat.

7 §.

Kommissionär är berättigad att förskottsvis utbekomma stadgat arvode jämte medel till utgifter för porto, telefon eller telegramavgifter, expeditionslösen samt registrerings- och dylika avgifter m. m. Har den, som anlitar kommissionären, icke inbetalt erforderligt förskott och vill kommissionären icke emot här nedan bestämd ersättning förskottera vad som felas, vare kommissionären skyldig att skyndsamt underrätta uppdragsgivaren om det felande beloppet.

Har kommissionär förskjutit medel för nyssnämnda utgifter, är han berättigad till särskild ersättning härför i varje ärende med 3 % å förskjutet belopp, dock minst 50 öre och högst 3 kronor.

8 §.

Den, som med behörigt bevis styrker sin fattigdom, är befriad från skyldighet att erlægga arvode till kommissionär. Dock skall den, som önskar genom kommissionär erhålla handling eller meddelande med allmänna posten sig tillsänt, avlämna därtill nödiga postpenningar.

9 §.

Har kommissionär utfört uppdrag, utan att den, som anlitat honom — sakägare — i förskott inbetalt stadgat arvode eller medel för nödiga kostnader i ärendet, och tredskas sakägaren att betala föreskriven ersättning, äge kommissionären hos vederbörande utmättningsman erhålla skyndsamt handräkning till ersättningens uttagande. Önskar kommissionär begagna sig av denna rätt, har han att till myndigheten, där han är anställd, för granskning avlämna specificerad ersättningsräkning och att, sedan räkningen blivit granskad och av vederbörande expeditionshavande försedd med bevis därom, översända densamma jämte handlingarna i ärendet till utmättningsmannen, som har att uttaga den summa, som vid räkningens granskning godkänts, och att till kommissionären redovisa i samma ordning, som gäller beträffande myndighets begäran om handräkning för indrivning av expeditionsavgifter m. m.

Kan kommissionär icke i nyss nämnda ordning utbekomma, vad av honom förskjutits till expeditionslösen hos myndigheten eller särskilda avgifter till statsverket, äge han med företeende av bevis om sakägarens bristande betalningsförmåga och överlämnande av den eller de handlingar, som utgöra bevis om utbetalningen, återfå vad han för dem erlagt, expeditionslösen av vederbörande expeditionshavande och avgifterna av statsverket.

10 §.

Vill sakägare göra anmärkning mot kommissionärs ersättningsräkning, åligger det honom att inom tre månader, efter det han erhållit del av räkningen, för prövning anmäla saken hos den myndighet, där kommissionären är anställd. Oberoende av sådan anmälan äger myndighet, när anledning därtill anses förefinnas, meddela beslut till rättelse av felaktigheter i kommissionärs ersättningsanspråk. Över myndighets beslut i dylika frågor må talan icke föras.

Därest myndighet vid meddelande av beslut rörande kommissionärs ersättningsanspråk finner, att kommissionär utbekommit ersättning till högre belopp, än honom rätteligen bort tillkomma, skall myndighet, där så ske kan, tillse, att det behörigen uppburna beloppet av kommissionären återbäres till sakägaren.

Då anledning därtill förekommer, äger myndighet, där kommissionär är anställd, i den ordning, som är stadgad för behandling av tjänstefel av tjänsteman hos myndigheten, beivra av kommissionären begången förseelse emot föreskrifterna i denna kungörelse. Härvid skall, om kommissionären innehar ordinarie tjänst hos myndigheten, förfaras så, som om han begått felet i sin ordinarie tjänst, samt i andra fall så, som om felet blivit begånget av sådan ordinarie tjänsteman hos myndigheten, vilken i avlöningshänseende är närmast jämställd med ordinarie tjänsteman, som enligt avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, åtnjuter avlöning i femtonde lönegraden.

11 §.

Utan hinder därav att hos myndighet finnes anställd kommissionär, må myndigheten, om så i visst ärende finnes lämpligt, med tjänstepost eller tjänstetelefon meddela vederbörande önskad upplysning eller underrätta honom, att ärendet behöver fullständigas, eller med tjänstepost till honom översända handlingar i ärendet.

Denna kungörelse träder i kraft den, från och med vilken dag kungörelsen den 28 maj 1886, nr 42, angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter upphör att gälla; dock skall sistnämnda kungörelse tillämpas å ärenden, som inkommit till kommissionär före den, samt myndighet, där mera än *en* kommissionär finnes anställd, före den fastställa varje kommissionärs verksamhetsområde och anslå sitt beslut härom.

Det alla, som vederbör etc.

Statens offentliga utredningar 1927

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Yttranden i anledning av processkommissionens betänkande ang. rättegångsväsendets ombildning. [15]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Utredning med förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. [2]
1926 års pensionsutredning. Betänkande med förslag till ny civil pensionslag m. m. [8]
Betänkande med förslag till kungörelse ang. anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter. [21]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande med förslag till förordning med tulltaxa. [20]

Politi.

Förslag till åtgärder gentemot missbruk av alkoholhaltiga apoteksvaror m. m. [16]
Sinnesslövdssakkunniges betänkande. 2. Betänkande med förslag rörande ordnandet av vården av vuxna vanartade sinnesslöa (asociala imbecilla). [18]
Utlåtande ang. tillverkning av alkoholsvaga extraktrika maltdrycker. [19]

Socialpolitik.

Utredningar till belysande av arbetsfredsfrågan. [4]
Allmänna principer för en ny gruvlagstiftning. [14]

Hälso- och sjukvård.

Betänkande med förslag till lag om vissa av landsting eller kommuner drivna sjukhus m. m. [3]
Betänkande med förslag till lag om sinnessjuka och om undersökning angående sinnesbeskaffenhet m. m. [10]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande med förslag ang. den statsunderstödda egna-hemsverksamheten. [12]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande ang. åtgärder för tryggande av skogsvårdsstyrelsernas ekonomi m. m. [1]

Industri.

Hussvampen och konservering av trä mot röta. [9]

Handel och sjöfart.

Betänkande ang. sjöfartavgifter. [7]

Kommunikationsväsen.

Järnvägs- och automobiltrafikkonferensen i Stockholm den 23—25 maj 1927. [17]

Bank-, kredit- och penningväsen.

1924 års bankkommittés betänkande. [11]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande och förslag rörande den andliga vården vid armén. [5]
Supplement nr 3 till Sverges familjenamn 1920. [6]
Betänkande med förslag ang. vidgad rätt till utträde ur svenska kyrkan. [13]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.